

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Gödöllő, 2015. április 15-17.

Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

A Természet nevében!

Jelige: nature

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. 10. 18.

Cím: A Természet nevében! (In the name of Nature!)

Kézirat lezárása: 2014. 10. 18.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	5
2. Nemzeti Parkokról általában	7
2.1. Az első nemzeti parkok.....	7
2.2. Védett területek típusai	7
2.3. Nemzeti Park meghatározása.....	8
2.4. Nemzeti Parkok Magyarországon.....	8
2.5. Környezet és természetvédelem elhatárolása.....	9
2.6. Jogszabályi háttér változásai.....	9
3. Nemzeti Parkok védelme és jelentősége	11
3.1. Nemzetközi jogszabályok	11
3.2. Európai jogszabályok.....	11
3.3. Magyarországi jogszabályok	12
4. Nemzeti Park Igazgatóságok	13
5. Természetvédelmi őrszolgálat	15
5.1. Bemutatása.....	15
5.2. Felszerelése	15
5.3. Az őrszolgálat belső szervezete	16
5.4. Állami természetvédelmi őr	17
5.4.1. Állami természetvédelmi őr munkakör követelményei	17
5.4.2. A szolgálatellátás formái	17
5.4.3. Jogai és kötelezettségei	18
5.4.4. Jogosult és köteles.....	19
5.4.5. Szolgálati időrendszer	20
5.4.6. Rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenysége	20
5.4.7. Szolgálati napló	21
5.4.8. Ellenőrzés és panasz kivizsgálás	21
5.4.9. Kényszerítő eszközök.....	22
5.4.10. Kényszerítő eszközök alkalmazása	22
5.4.11. Maroklőfegyver.....	23

5.4.12. Alkalmazható intézkedések.....	23
5.4.13. Helyszíni bírság kiszabása a következő szabálysértések esetén	25
5.5. Polgári természetőr	25
5.5.1. Kötelezettségei	26
5.5.2. Jogosultságai	26
6. Büntetőjogi változások	27
6.1. Természetkárosítás tényállása a régi Btk. alapján	27
6.2. Természetkárosítás tényállása az új Btk. alapján.....	28
6.3. Összehasonlítás	29
6.4. Bírói gyakorlat	32
7. Büntetőjog, szabálysértési jog, közigazgatási jog	34
7.1. Büntetőjog.....	34
7.2. Szabálysértési jog	34
7.3. Közigazgatási jog:.....	37
7.4. Összegzés	40
8. Leggyakoribb elkövetési módok	41
9. Jokesetek.....	44
10. Nemzetközi kitekintés	46
11. Összefoglalás	48
12. Irodalomjegyzék:	50
12.1. Jogforrások.....	50
12.2. Személyi források	50
12.3. Internetes források	51
13. Mellékletek	53

1. Bevezetés

Dolgozatom témájának a természetvédelem jogi szabályozását választottam, mivel számomra nagyon fontos a természeti értékek megőrzése. Gyermekkoromtól rendszeresen járom a természetet és sajnos nagyon sokszor találkoztam már emberi rongálással, pusztítással. Mindig megdöbbsz, amikor értelmetlen természetpusztítást látok, pl.: letépett növények, fába vésett monogramok, letört ágak stb. A másik számomra érthetetlen emberi viselkedés, amikor az érintetlen természetben más emberek is megfordulnak, majd szemetüket otthagyják! Hiszen mi emberek az erdőben vagy hegyekben csak vendégek vagyunk, mivel az ott élő állatok és növények életterébe taposunk bele és ahelyett, hogy ezt figyelembe vennénk és törekednénk arra, hogy ott minél kevesebb változást okozzunk, szándékosan rongálunk, vagy szemetelünk?! Azt gondolom, hogy ha ezt önmaguktól nem látják be és nem viselkednek emberhez méltó módon, nem tisztelik az ott élő állatok és növények lakóhelyét, akkor szükség van az állam hatékony beavatkozására, az ilyen emberek természetkárosító magatartásának megelőzésére illetve szankcionálására. Magyarországon a természetvédelem nem új keletű dolog, hiszen dolgozatomban később kifejtem, ennek történeti háttérét és jelenlegi jogi helyzetét. Miért van erre szükség és miért tartom ezt fontosnak? Mert 2014-et írunk és még mindig mindennapos a barbár viselkedés, ami nemcsak a természetvédelmi területet, hanem a társadalmi környezetet is érinti. A társadalmi környezetben a mindennapos emberi érintkezések során előforduló konfliktusokat, jogszabálysértéseket, törvény elleni bűncselekményeket a Rendőrség hivatott megelőzni, mert ez a hatóság rendelkezik a legnagyobb közhatalmi erővel. A természetvédelmi területek azért „nem tartoznak” a rendőrség hatáskörébe, mert olyan szakterületi ismeretekre van szükség, amely a feladat ellátásához szükséges - ezt dolgozatomban később jellemzem, mekkora területeket érint - ezért szükséges természetvédelmi őrök alkalmazása. Feladatukat nagyon fontosnak tartom, mert hiányukban feltehetően még rosszabb lenne a helyzet. Szolgálatuk erősítése és a természetvédelmi törvények hatékony betartatása továbbra is fontos feladat. Habár évek óta az erdőt járom, egyszer találkoztam velük, nem hiszem, hogy az természetet rongáló embereket visszatartaná az ilyen alacsonyszámú őrszolgálat. Természetesen tudom, hogy nem állhat minden erdő szélén egy természetvédelmi őr, de úgy gondolom, az átlag állampolgár nincs tisztában a védett természeti területek károsításának következményeivel, ezért a felvilágosításra nagyobb hangsúlyt kellene fektetni. Részben az oktatásban, részben pedig a védett területek mentén kihelyezett tájékoztató táblák segítségével több eredményt lehetne

elérni. Dolgozatom témája tehát a természetvédelem személyi és jogi hátterének az áttekintése és az őrszolgálat bemutatása. A téma választásával is szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy nem csak a társadalomban fontos a jogszabályok betartása és betartatása, hanem a természetben is.

2. Nemzeti Parkokról általában

2.1. Az első nemzeti parkok

A világon először 1864-ben Amerikában vettek védelem alá természeti területet, ez a Yosemite Valley és a Giant Sequoias Mariposa Grove volt. Ezek állami tulajdonba kerültek, de az első természetvédelmi terület, amelynek a nevében is szerepel a Nemzeti Park, az a Yellowstone volt, mely 1872-ben jött létre.

Európában 1909-ben jött létre az első Nemzeti Park, mely Svédországban van, ahol még abban az évben további 9 Nemzeti Parkot hoztak létre.

Magyarország első Nemzeti Parkja pedig a Hortobágyi Nemzeti Park, amely 1973. január 1-jén alakult, míg az utolsó Nemzeti Park hazánkban az Őrségi Nemzeti Park, melyet 2002-ben alapítottak.

2.2. Védett területek típusai

1996. évi LIII. törvény a Természet védelméről (továbbiakban Tvtv). A Tvtv szerint jelentőségük alapján két csoportba lehet osztani¹: Országos jelentőségű védett természeti területekre és értékekre, illetve a helyi jelentőségű védett természeti területekre.

Az első csoportosítás tartalmazza az egyedi jogszabállyal védett természeti területeket, amik a következők: nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület és természeti emlék. Továbbá tartalmazza még a védett természeti értékeket (ásványok, ásványtársulások, ősmaradványok, mesterséges üregek), az ex lege védett természeti területeket (láp, szikes tó, kunhalom, földvár, forrás, víznyelő) és az ex lege védett természeti értékeket (barlangok).

A helyi jelentőségű, védett természeti területek: természetvédelmi terület és természeti emlék.²

Magyarországon 10 nemzeti park, 39 tájvédelmi körzet, 169 természetvédelmi terület és 1 természeti emlék található. Ez látható az 1. számú mellékletben illetve ezen kívül még a területek kiterjedése is.

¹ 1996. évi LIII. tv. a természet védelméről

² Magyar Állami Természetvédelem hivatalos honlapja <http://www.termeszetvedelem.hu/orszolgalat>

2.3. Nemzeti Park meghatározása

*Nemzeti park törvényi fogalma: Az ország jellegzetes, természeti adottságaiban lényegesen meg nem változtatott nagyobb kiterjedésű terület, mely elsődleges feladata a természetes növény és állattani, földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti értékek védelme, a biológiai sokféleség és természeti rendszerek zavartalan működésének fenntartása.*³

Azonban a Természetvédelmi Világszövetség meghatározása szerint olyan terület, amelynek ökológiai egységessége megőrzendő a jelen és a jövő generációi számára, amely megvédendő mindenfajta mezőgazdasági és ipari hasznosítástól és amelyen lehetőség nyílik nemcsak tudományos, hanem oktatási és szabadidős tevékenységek végzésére is.⁴

2.4. Nemzeti Parkok Magyarországon

Magyarország természeti adottságai nagyon változatosak és a teljes területén különböző állat és növénytakarságok fordulnak elő. Kis területe ellenére több egymástól különálló és jellegzetes védettségre alkalmas táj található. A 2. számú melléklet ábráján az országban lévő Nemzeti parkok felosztását láthatjuk.

Magyarországon 10 Nemzeti Parkot hoztak létre, ezek a következők:

- Hortobágyi Nemzeti Park: alapítva 1973, területe 742,22 km², székhelye Debrecen.
- Kunsági Nemzeti Park: alapítva 1975, területe 481,98 km², székhelye Kecskemét
- Bükk Nemzeti Park: alapítva 1977, területe 390,63 km², székhelye Eger
- Aggteleki Nemzeti Park: alapítva 1985, területe 198-92 km², székhelye Jósvalfő
- Fertő-Hanság Nemzeti Park: alapítva 1991, területe 234,88 km², székhelye Sarród
- Duna-Dráva Nemzeti Park: alapítva 1996, területe 501,05 km², székhelye Pécs
- Körös-Maros Nemzeti Park: alapítva 1997, területe 510,66 km², székhelye Szarvas
- Balaton-felvidéki Nemzeti Park: alapítva 1997, területe 567,93 km², székhelye Csopak
- Duna-Ipoly Nemzeti Park: alapítva 1997, területe 603,14 km², székhelye Budapest

³ 1996. évi LIII. tv. a természet védelméről

⁴ Nemzeti Parkok fogalma: <http://nemzetiparkok.blogspot.hu/2010/04/nemzeti-park-fogalma.html>

- Őrségi Nemzeti Park: alapítva 2002, területe 439,50 km², székhelye Őrszentpéter

A Nemzeti parkok logói a 3. számú mellékletben található.

2.5. Környezet és természetvédelem elhatárolása

Környezetvédelem: Az emberiség felelősséget visel az őt körülvevő környezetért, a természetes illetve épített értékek megőrzéséért és mindezek élhetően, használhatóan tartásáért. Ez egy társadalmi tevékenység, mely legfőbb pontja, hogy az önmaga által okozott károsodásokat megelőzze, a károkat enyhítse, vagy elhárítsa.

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól (továbbiakban Kvtv) 4§ z) *környezetvédelem: olyan tevékenységek és intézkedések összessége, amelyeknek célja a környezet veszélyeztetésének, károsításának, szennyezésének megelőzése, a kialakult károk mérséklése vagy megszüntetése, a károsító tevékenységet megelőző állapot helyreállítása.*⁵

Természetvédelem: Fő feladata a bioszféra, vagyis az élőlények, élőhelyek természetes területeinek védelme, illetve a biodiverzitás megőrzése, vagyis a biológiai sokféleség fenntartása. A természeti tájak károsodásainak megelőzése, enyhítése vagy elhárítása.

A két fogalom tehát nem azonos, mivel a környezetvédelem az emberiség által okozott károkat hivatott megszüntetni, addig a természetvédelem az élőlények és tájak védelmét látja el. Ugyanakkor a kettő hatékony csak akkor lehet, ha egymás tevékenységét kiegészíti.

2.6. Jogszabályi háttér változásai

A most hatályos természetvédelmi törvények kialakulását korábbi törvények segítették, illetve előzték meg, ilyen volt pl. az első magyar erdőtörvény (1879), vadászati törvény (1883) a madarak védelmére és a halászati törvény (1883). Nem sokkal a törvények után bevezették a Madarak és Fák Napjának rendeletét is (26.120/1906. VKM rendelet).

Ezt követően elfogadták az 1935. évi IV. törvényt az erdőkről és a természetvédelemről, majd 1939-ben megalakult az Országos Természetvédelmi Tanács, mely 219 területet nyilvánított védetté.

⁵ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

1952-ben létesült az első tájvédelmi körzet, ekkor pedig már külön vált az erdők és a természetvédelmi szabályozások. 1962-ben létrejött az Országos Természetvédelmi Hivatal, melyek feladatai közé tartozott a védetté nyilvánítás eljárása és a területek kezelésének feladatainak meghatározása. Ezt követően 1973-ban létrejött hazánk első Nemzeti Parkja, Hortobágyon.

1982-ben alkották meg az első természetvédelmi jogszabályt. 1990-ben létrejött a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium és ekkor alakultak ki a Nemzeti Park Igazgatóságok.

Megalkották az 1996. évi LIII törvényt a természet védelméről, amely nem csak a védett területekre korlátozódott, hanem kiterjesztette a hatályát a nem védett tájakra is. A törvény alapján, annak megvalósítását Miniszteri (ágazati) illetve Kormány rendeletek szabályoznak.⁶

⁶ Berkenyeház honlapja <http://www.berkenyehaz.hu/index.php?page=a-hazai-termeszetvedelem-tortenete>

3. Nemzeti Parkok védelme és jelentősége

3.1. Nemzetközi jogszabályok

Az első mozzanat 1872-ben Amerikában alapított Yellowstone Nemzeti Park volt, amely igaz, hogy nemzeti jogszabály, de a tudatos természetvédelem kezdetét jelentette.

1948-ban hozták létre a Nemzetközi Természetvédelmi Uniót. Feladatai közé tartozik a biodiverzitás megőrzése, a természet erőforrásainak használata, programok szervezése, oktatás és a nemzetközi egyezmények tervezetének előkészítése.

1961-ben létrehozták a legnagyobb civil természetvédelmi szervezetet, a Világ Természetvédelmi Alapját (WWF). 1983-ban megalakult az ENSZ közgyűlésén a Környezet és Fejlesztési Világbizottság.^{7,8}

3.2. Európai jogszabályok

Európában először 1973-ban jött létre szövetség a természetvédelem érdekében, ez az Európai Nemzeti Parkok és Parkerdők Szövetsége. Azonban az EU-kódexig nem volt külön európai szabályozás, csak nemzetközi. Az EU-kódex 37. cikke vonatkozik a környezetre, vagyis, hogy az Unió politikájába kell integrálni a környezetvédelmet, a környezetminőség javítását és a fenntartható fejlődéssel összhangban kell biztosítani. Mindezek az Unió Akció programjaiban vannak megfogalmazva egy hosszabb időszakra.

Az Európai Unió természetvédelmi jogaként emlegetik a Natura 2000 hálózatot. Ez a madár és élőhely védelmi irányelvekre épül, ezen kívül kevés jogszabály van hatályban, mert ez a hálózat lefedi csaknem a teljes természetvédelmet.⁹ A 4. számú melléklet táblázata tartalmazza a Nemzeti parkok összes területét és a Natura 2000 területek kiterjedését.

Mivel az EU rendeletei közvetlenül hatályosak a tagállamokra és kötelező érvényűek, ezért minden tagállam köteles a kihirdetés napjától a nemzeti joggal azonos módon érvényesíteni.

⁷ Virtuális ökomúzeum zoldmuzeum.hu <http://www.zoldmuzeum.hu/a-nemzetkozi-es-hazai-termeszetvedelem-tortenete>

⁸ Digitális Tankönyvtár. Térinformatikai alkalmazások 9., A környezet- és természetvédelem nemzetközi (Európai) szervezeti felépítése Szerzők: Takács András Attila, Dr. Rakonczay Zoltán DSc. http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0027_TAL9/ch01s04.html

⁹ A természetvédelem nemzetközi és Európai Unió-beli jogi rendszere Szerző: Dr. Kert Ágota, WWF Füzetek 22. Budapest 2002.

Az EU-ban több jogszabály is rendelkezik a természetvédelemről, azonban ezek csak erre hatással vannak. Ide tartozik többek között a halászatot szabályozó 1992-ben kiadott rendelet, mely a vízi erőforrásokat helyezi védelem alá. Továbbá két jogszabály védi az erdőket, melyek közül az első a légköri szennyezés elleni védelmet szolgálja, a második pedig a tűz elleni védelmet szabályozza.

1990-ben hozták létre az Európai Környezeti Ügynökséget, melynek feladata, hogy gyűjtse, feldolgozza és elemezze a környezetre vonatkozó adatokat. Ennek a jelentősége, hogy a segítségével összehasonlítható és megbízható információkhoz lehet jutni, mely elősegíti a jogszabályok követését és új szabályok létrehozását.

Ezen szabályokon kívül még számos olyan jogszabály található az EU-ban, mely közvetetten hat a természetvédelemre is. Ilyenek például a zajcsökkentésről, hulladékgazdálkodásról, mezőgazdaságról és halászatról rendelkező jogszabályok.¹⁰

3.3. Magyarországi jogszabályok

Az előző fejezetben már tettem említést Magyarországi jogszabályozás kialakulásáról, azonban most az 1996. évi LIII. törvény védelemre vonatkozó szabályait vizsgálom meg.

Tvtv.5. § (1) Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.

(2) A természeti értékek és területek csak olyan mértékben igénybe vehetők, hasznosíthatók, hogy a működésük szempontjából alapvető természeti rendszerek és azok folyamatainak működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen.

(4) Magyarország a természet védelme érdekében együttműködik más államokkal és nemzetközi szervezetekkel, illetve nemzetközi természetvédelmi szerződések részesévé válik. Magyarország nemzetközi egyezmény hiányában is figyelembe veszi más államoknak a természet védelméhez fűződő érdekeit.¹¹

¹⁰ A természetvédelem nemzetközi és Európai Unió-beli jogi rendszere Szerző: Dr. Kert Ágota, WWF Füzetek 22. Budapest 2002.

¹¹ 1996. évi LIII. tv. a természet védelméről

4. Nemzeti Park Igazgatóságok

A természetvédelmi területek létrehozása, csak az első lépés volt, a környezetünk megóvása érdekében, hiszen ezeknek az értékeknek a fenntartása, a biodiverzitás megőrzése, a növény és állat társulások életterének biztosítása fontos feladat. Ezeknek a fenntartása további emberi tevékenységet igényel illetve a természetvédelemben nem elkötelezett állampolgárok tevékenységének korlátozásai és annak ellenőrzése szükséges.

Korábban természetvédelmi igazgatóságok látták el a természetvédelmi hatósági feladatokat, azonban az 1996. évi LIII. törvény létrehozását követően a 10 Nemzeti Park igazgatóságaihoz rendelte. A működési területeiken nem csak a Nemzeti Parkok feladatait látják el, hanem a tájvédelmi körzetek, a természetvédelmi területek és Natura 2000 területek kezelését is.

A Kvtv. 64. § (1) a környezetvédelmi Igazgatás feladatkörét határozza meg.

a) a környezetvédelmi hatósági tevékenység ellátása, ...a környezetért való közigazgatási jogi felelősség érvényesítése;

b) az Információs Rendszer működtetésével kapcsolatos adatkezelési, valamint tájékoztatási feladatok ellátása;

d) a környezeti károk elhárítására irányuló feladatok szervezése;

e) a leghatékonyabb megoldás, az elérhető legjobb technika alkalmazására vonatkozó követelmények érvényesítése;

f) a környezet védelmét és javítását, valamint helyreállítását szolgáló intézkedések, programok kidolgozása és végrehajtásának ellenőrzése.¹²

A Nemzeti Parkokat és tájvédelmi körzeteket a természetvédelmi hatóság a természetvédelmi kezelő útján táblákkal jelölik, ezen kívül felhívják az arra látogatók figyelmét, hogy milyen korlátozások vannak érvényben az adott területen. A fokozottan védett állat és növényfajokra külön felvilágosító táblák utalnak, de alapvetően a természetvédelmi területen is érvényes, hogy a jogszabályok nem ismerete nem mentesít a felelősségre vonás alól. A védett állatok és növények esetében évről évre meghatározzák

¹² 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

azok eszmei értékét és a növények letépése, rongálása, illetve a veszélyeztetett állatfajok befogása, esetleges elpusztítása esetén milyen szankciókra számíthat az elkövető. A természetvédelmi törvények betartása természetesen más általános törvények betartásához hasonlóan nem garantált, ezért szükséges olyan ellenőrző szerv fenntartása és működtetése, amely ellenőrzi és szankcionálja a jogszabályok betartását.

5. Természetvédelmi őrszolgálat

Magyarország területén összesen 245 fő lát el természetvédelmi őr feladatot. Ez azt jelenti, hogy egy őrre átlagosan 372 km² terület tartozik, csak a Nemzeti Park területeit számítva, azonban, ha az összes védett területet is számítjuk, akkor egy fő 8000 hektár területen lát el szolgálatot.¹³ Az 5. számú melléklet a természetvédelmi őrszolgálat jelvényét mutatja.

5.1. Bemutatása

A természetvédelmi őr jogintézménye 35 éve működik Magyarországon. 1992 óta köztisztviselői beosztást látnak el, jelenleg pedig kormánytisztviselőit. A természetvédelmi őr magába foglalja az állami természetvédelmi öröket és az önkormányzati természetvédelmi öröket. A szolgálatuk illetékessége kiterjed az ország teljes közigazgatási területére. Feladataik közé tartozik a természeti és védett természeti területek, értékek valamint régészeti lelőhelyek védelme, károsításuk megelőzése. Az őrszolgálat legfőbb feladata a Magyarországon található védett természeti terület védelme, amely mintegy 840 ezer hektár területet foglal magába. Ezeken a területeken továbbá a védett növény és gombafajok száma 735, az állatfajoké pedig 965, melyek szintén védelmet élveznek a törvény és a szolgálat által. Az őrök ellenőrzik azokat a területeket is, amelyek természeti területek, illetve nem védett természeti értékek, ebbe beletartoznak az erdők, a vad és természetes halállomány és a régészeti lelőhelyek őrzése.

5.2. Felszerelése

A természetvédelmi őr, intézkedésre jogosult hatósági személy, aki egyenruhával és megfelelő szolgálati eszközökkel el van látva. A szolgálati egyenruha biztosítja az őrök felismerhetőségét és azonosíthatóságát és jelzi az intézkedési jogosultságot, valamint a büntetőjogi védelmet. A 6. számú mellékletben szereplő kép a természetvédelmi őrök egyenruháját mutatja be. Az egyenruha mellett együttesen jelzi még az intézkedésre jogosultságot a szolgálati igazolvány, az azonosítást pedig a sorszámozott szolgálati jelvény mutatja. Egyenruházati jelzéseik továbbá a karjelvény, állományjelző, a szolgálati beosztásjelzés és a sapkajelvény. A 7. számú mellékletben megtalálhatóak azok a felszerelések melyek az intézkedésre jogosultságot jelölik, ezen belül a 7.1. melléklet

¹³ Magyar Állami Természetvédelem hivatalos honlapja <http://www.termeszetvedelem.hu/orszolgalat>

mutatja a szolgálati igazolványt, a 7.2. melléklet a szolgálati jelvényt, a 7.3. a karjelvényt, a 7.4. az állományjelzőt és a 7.5. a szolgálati beosztásjelzést.

5.3. Az őrszolgálat belső szervezete

Az országos szakmai irányítást a Földművelésügyi Minisztérium, a Környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkárság, környezetügyért felelős helyettes államtitkársága látja el. A Nemzeti Park Igazgatóságok vezetését pedig az igazgató látja el.

A Nemzeti Park Igazgatóságok Természetvédelmi Őrszolgálat, működési területét tájegységekre bontja, majd azokat természetvédelmi örkerületekre. Ezeket a tájegységeket úgy kell felosztani, hogy figyelemmel kell lenni a védett természeti értékekre, azok elhelyezkedésére, a települések határaitra, valamint arra, hogy az örök a természetvédelmi kezelési és őrzési feladataikat hatékonyan el tudják látni. A 8. számú melléklet táblázatában szerepelnek a Nemzeti parkok, azok kiterjedése, az ezeken a területeken szolgálatot ellátó természetvédelmi örök létszáma és az egy főre jutó hektárok. A természetvédelmi örkerület a tájegységen belül olyan terület, melynek a kezelését 1-2 fő természetvédelmi ör el tudja látni. A tájegység természetvédelmi ör létszáma 4-8 fő.

Az állami természetvédelmi örök hierarchikus munkakörei a következők:

- Természetvédelmi területőr
- Természetvédelmi örkerület-vezető
- Természetvédelmi területfelügyelő
- Természetvédelmi tájegységvezető
- Természetvédelmi őrszolgálatvezető-helyettes
- Természetvédelmi őrszolgálat-vezető

A 9. számú mellékletben szerepelnek a dolgozattal megegyező sorrendben a hierarchikus munkakör ellátóinak a szolgálati beosztás jelzései.

A természetvédelmi kezelési és őrszolgálati feladatait a természetvédelmi tájegységvezető és az általa irányított tájegységben látja el. A tájegységvezető felel a feladatok szakszerű és jogszerű végrehajtásáért. Az általa irányított őrcsoport tagjai: tájegység természetvédelmi

területfelügyelő, természetvédelmi őrkerület-vezető és a természetvédelmi területőr. Az őrkerület-vezető az őrkerületébe tartozó összes védett természeti terület őrszolgálati feladatait látja el.

5.4. Állami természetvédelmi őr

Korábban már említést tettem, hogy van állami és önkormányzati természetvédelmi őrség. Az állami természetvédelmi őr meghatározott feladatokat lát el és intézkedésre jogosult hivatalos személy.

5.4.1. Állami természetvédelmi őr munkakör követelményei

- büntetlen előélet,
- cselekvőképesség,
- a szolgálati maroklőfegyver tartására vonatkozó feltételeknek megfelel,
- legalább középfokú iskolai végzettség és megfelelő szakirányú közép vagy felsőfokú képesítés (kivéve a természetvédelmi területőr).

Ugyan nem kötelező a diploma megszerzése, azonban az állomány 75%-a diplomás és a 25%-a pedig több diplomás.

5.4.2. A szolgálatellátás formái

- Figyelő szolgálat: Az őr úgy tartja megfigyelés alatt a területet, hogy illetéktelen személyek az ott tartózkodását nem fedezhetik fel.
- Őrző szolgálat: A figyelőszolgálat sajátos formája, amelynek célja egy objektum őrzése veszélyeztetett időszakban.
- Járőrszolgálat: A természetvédelmi őr meghatározott útvonalon megfigyelő-ellenőrző bejárást végez.
- Ellenőrző szolgálat: A természetvédelmi őr adott területet meghatározott céllal átkutat, átvizsgál, ellenőriz.
- Akciószolgálat: Kombinált őrszolgálati mód, amelyet több, egymással kapcsolatban álló természetvédelmi őr vagy társhatóságokkal közösen végez, közvetlen irányítással és megfelelő összehangolással.

- Felügyeleti szolgálat: Nagyobb rendezvények esetén szükséges szolgálat, amelynek a célja a rendezvénnyel érintett terület védett természeti értékeinek a megóvása.
- Ügyeleti szolgálat: Célja a sürgős bejelentések miatt szükséges intézkedések közvetlen megtétele, információnyújtás, továbbá a terepi feladatot ellátók irányítása, illetve segítése azonnali intézkedést igénylő esetekben.
- Tűzvédelmi szolgálat: Célja adott terület tűz elleni védelmének biztosítása.

Szolgálat ellátás létszám alapján: egyfős, kétfős, vagy csoport szolgálat. Közlekedés szempontjából lehet: gyalogos, kerékpáros, lovas, gépjárműves, vízi járműves, és légi.

5.4.3. Jogai és kötelezettségei

A Természetvédelmi őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet 9§ (1) bekezdése szerint *a természetvédelmi őr köteles figyelemmel kísérni a természeti terület vagy érték, valamint a régészeti lelőhely állapotát, és az észlelt változásokat- különösen a védett természeti értékek pusztulását, az azokat fenyegető veszélyt, a védett természeti területen észlelt természet- és környezetkárosítást vagy környezetszennyezést, a régészeti lelőhely károsítását- haladéktalanul köteles jelenteni a szolgálati felettesének.*¹⁴

Az illetékességi területén a helyi jelentőségű védett természeti területek, az ott található természeti és védett természeti értékek, természetvédelmi célú létesítmények, műtárgyak védelme, őrzése, megóvása, károsításuk megelőzése.

A természetvédelmi őrszolgálati területén, tevékenysége során:

- gondoskodik a tűzvédelmi előírások betartásáról,
- az észlelt tüzről haladéktalanul tájékoztatja a tűzoltóságot, a tűzoltóság helyszínre érkezéséig szervezi a tűz oltását,
- a tűzoltás vezetőjének segítséget nyújt a tűz mielőbbi felszámolása érdekében,
- ellátja az igazgatóság vagyonkezelésben, illetőleg az önkormányzat tulajdonában lévő természeti területek vagy értékek, továbbá vagyontárgyak őrzési feladatait,

¹⁴ 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról

- részt vesz az igazgatóság, illetőleg önkormányzati együttműködési feladatainak végrehajtásában,
- közreműködik a polgári természetőrök tevékenységének irányításában és szervezésében.

5.4.4. Jogosult és köteles

- *A természet és a régészeti örökség védelmére vonatkozó előírások betartásának ellenőrzése. Ez valamennyi jogszabály illetve hatósági előírás betartását jelenti, mind a védelem alatt álló értékekre, mind a védelem alatt nem álló területekre.*
- *A természet és a régészeti örökség védelmének érdekeit sértő, a természeti értéket és területe- beleértve a védett természeti értéket és területet, illetve a Natura 2000 területet veszélyeztető vagy károsító, valamint régészeti lelőhelyet károsító jogellenes cselekményt elkövető vagy azzal alaposan gyanúsítható személy feltartóztatása és igazoltatása, csomagjának, ruházatának és járművének átvizsgálása.*
- *Jogellenesen szerzett természeti érték vagy régészeti lelet, és a veszélyeztetéshez vagy károsításához használt eszköz visszatartása.*
- *A természet vagy a régészeti örökség védelmével összefüggő bűncselekmény elkövetésének tettenérése vagy megalapozott gyanúja esetén az elkövető személy elfogása, rendőri szervhez előállítása vagy visszatartása.*
- *Jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés megszüntetésére kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs, rendőrségi gázspray, szolgálati kutya) alkalmazása.*
- *A természet vagy a régészeti örökség védelmével összefüggő jogszabálysértés esetén szabálysértési vagy büntető, illetve közigazgatási eljárás kezdeményezése.*
- *Jogszabályokban meghatározott esetekben helyszíni bírság kiszabása.*¹⁵

¹⁵ 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezeti őrszolgálatról

5.4.5. Szolgálati időrendszer

Ennek a bemutatásához Rózsa Sándor osztályvezető, természetvédelmi- őrszolgálat- vezető (Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság) segítségét kértem, aki a kérdéseimre az alábbi választ adta.

„A munkaidőt a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény szabályozza. Alapesetben heti 40 óra, + évi 200 óra rendkívüli munkavégzés a keret. A tevékenység szinte mindenhol feladat függően beosztott. Tehát nem feltétlenül igazodik a hivatali munkaidőhöz.

A gyakorlatban azonban a kis létszám valamint a területi szétszórtság miatt ennél rugalmasabban kezelik. Az NP Igazgatóságok készenlétre kötelezett intézmények, ezt legtöbb helyen az őrszolgálat közreműködésével biztosítják - (különböző konstrukcióban).

Ezt a feladatot csak nagyon rugalmas munkaszervezéssel, és nagyfokú lojalitással lehet csinálni. A kis létszám és nagy terület miatt gyakran előfordul, hogy egyes problémák megoldására a legközelebbi őrt küldik meg, akár központilag, akár helyi vagy más szervezettől jövő megkereséssel.”¹⁶

5.4.6. Rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenysége

A rendészeti feladatokat ellátó személy köteles intézkedni az illetékességi területén, ha a törvényben meghatározott feladatai ellátása során jogszabálysértő tény, tevékenységet, mulasztást hoznak a tudomására, amely beavatkozást tesz szükségessé. Köteles a hozzáférőknek a tőle elvárható segítséget és felvilágosítást megadni.”¹⁷

A természetvédelmi török szabályozásában több olyan elv létezik, amely a rendőrség keretein belül is alkalmazásra kerülnek. Ilyen az arányosság elve, tehát az intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Ezen elven belül él még az is, hogy több olyan kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

¹⁶ Rózsa Sándor osztályvezető, természetvédelmi- őrszolgálat- vezető

¹⁷ 2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

A kényszerítő eszközök alkalmazására kerül sor, akkor a használata előtt, ha nem veszélyeztetni az intézkedést, előzetesen figyelmeztetni kell az intézkedés alá vont személyt, hogy alkalmazásra fognak kerülni az eszközök. A sérült személyeknek segítséget kell nyújtani vagy orvost kell hívni. Továbbá alkalmazhat vegyi eszközt, ha az intézkedés alá vont személy ellenállása testi kényszer alkalmazásával nem törhető meg.

Az intézkedés megkezdése előtt köteles közölni nevét, rendészeti feladatokat ellátó szervhez tartozását, valamint az intézkedés tényét és célját, ha az eredményességet veszélyeztetné, akkor az intézkedés befejezésekor köteles közölni. Ezzel együtt a szolgálati igazolványt is köteles felmutatni. Illetve a már említett formaruhát is köteles viselni.

5.4.7. Szolgálati napló

Köteles a tevékenységéről szolgálati naplót vezetni. Ebben számol be a napi munkájáról, elvégzett feladatokról, az intézkedésekről és azok eredményéről, továbbá a szükséges eszközök felvételéről, leadásáról és a maroklőfegyver felvételéről és visszahelyezéséről. Ezt a naplót folyamatosan kell vezetni feltüntetve benne a pontos eseményt, a helyszínt és az időt. A naplót a szolgálati felettes rendszeresen ellenőrzi.

5.4.8. Ellenőrzés és panasz kivizsgálás

Kötelesek rendszeresen ellenőrizni: közvetlen szolgálati felettes, az őrszolgálat vezető vagy helyettese, Nemzeti Park Igazgatója, természetvédelemért felelős minisztérium és erre feljogosított kormánytisztviselők. Hiányosság észlelése esetén a természetvédelmi őrnaplójában rögzítik azt, majd intézkednek a hiány pótlásáról.

Amennyiben kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor, haladéktalanul, rövid úton jelentést tesz a munkáltatójának. Ezt követően írásos jelentést készít, a munkáltató feladata pedig, hogy kivizsgálja annak jogszerűségét. A természetvédelmi őr esetében a panasszal élni a rendőrségnél lehet.

A panasz elbírálására a tudomásszerzéstől számított 8 napon, de legkésőbb a kényszerítő eszköz alkalmazásának időpontjától számított 3 hónapon belül lehet előterjeszteni, melyet a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint folytatnak le. A panasz elbírálására jogosult a beérkezéstől számított 30 napon belül dönt.

5.4.9. Kényszerítő eszközök

1. Testi erővel cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására kényszerítés,

2. Szolgálati kutya pórázon vagy anélkül, szájkosárral ellátva,

3. Bilincs, ha az intézkedés alá vont személy:

3.1. erőszakos magatartásának abbahagyására másként nem lehet kényszeríteni.

3.2. az állami természetvédelmi őrt vagy segítőjét megtámadja.

3.3. a természet védelmével kapcsolatos bűncselekmény elkövetésén tetten érték.

3.4. a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,

3.5. szökés megakadályozására

4. A támadás megakadályozására vagy az ellenszegülés megtörésére vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetve pórázon vezetett szájkosár nélküli szolgálati kutyát.

5.4.10. Kényszerítő eszközök alkalmazása

Az arányosság és a fokozatosság követelményeit már korábban taglaltam, ennek értelmében több intézkedés és kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményességet biztosítja, azonban az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozást, károkozást és sérülést okozza.

Továbbá csak akkor alkalmazható kényszerítő eszköz:

- a károsító, veszélyeztető tevékenység abbahagyására irányuló felszólítás eredménytelen volt,
- a természetvédelmi őrt intézkedését akadályozzák, felszólításának ellenszegülnek,
- a természet védelmével kapcsolatos bűncselekmény tetten ért vagy az elkövetéssel alaposan gyanúsítható személy elfogása indokolt, illetőleg az előállítani kívánt személy, szökést kísérel meg.
- a természetvédelmi őrt, más hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyt, ill. segítőiket támadás veszélye fenyegeti.

5.4.11. Maroklőfegyver

A maroklőfegyvert csak a szolgálat ellátáshoz és karbantartás céljából szabad a tárolóhelyről kivenni. Mint már említettem, a tárolóhelyről elvétel és visszahelyezést köteles a szolgálati naplóban rögzíteni.

Az állami természetvédelmi őr, szolgálati maroklőfegyver tartására jogosult, amelyet egyenruhás szolgálatban nyíltan viselhet, és önvédelmi célból használhat. Használata közben személyi sérülés történik, akkor köteles a sérültet elsősegélyben részesítenie és orvosi ellátásról gondoskodni. A szolgálati lőfegyver használata esetén haláleset vagy személyi sérülés történik, akkor addig köteles a helyszínt megváltoztatás nélkül őrizni vagy őriztetni az illetékes szerv intézkedéséig és a történeteket azonnal bejelenteni a legközelebbi rendőrhatalóságnak.¹⁸

5.4.12. Alkalmazható intézkedések

1. épület, létesítmény és egyéb vagyontárgy őrzése, jogellenes folytatásának megakadályozása:

A jogellenes cselekmény, szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani és a cselekmény folytatásában megakadályozni. Lezárhatja az általa védett épületet vagy építményt, az oda illetéktelenül belépő személyt megakadályozhatja és az ott illetéktelenül tartózkodókat eltávolíthatja.

2. a tetten ért személy visszatartása:

Jogosult a jogellenes cselekmény elkövetésén tetten ért személyt, ha nem igazolja személyazonosságát, ha a jogellenesen szerzett dolog kiadását megtagadó személy, előállításra jogosult személy, ha a tetten ért személy az előállításnak ellenszegül vagy az előállítás egyéb okból nem hajtható végre. Egyes esetekben a rendőrség megérkezéséig, de legfeljebb két óra időtartamra visszatartani jogosult. Ennek során a természetvédelmi őr az ellenszegülés megtörése, a szökés megakadályozása érdekében bilincset alkalmazhat.

¹⁸ Kaliber, Jog és fegyver 30. <http://www.kaliber.hu/cikkek/jog-es-fegyver-30>

3. dolog ideiglenes elvétele:

A természetvédelmi őr a feladatának ellátása során azt a dolgot, amely a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény, a szabálysértésekről, szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló törvény, vagy a büntetőeljárásról szóló törvény alapján lefoglalható, bizonyítékként felhasználható, valamint támadásra és önveszély okozására meghatározott tárgyat a rendőrségnek, a jogosultnak, vagy az eljáró hatóságnak történő átadásig átvételi elismervény ellenében ideiglenesen elveheti.

4. igazoltatás:

Jogellenes cselekmény elkövetésével gyanúsítható személyt, valamint azon szabálysértés esetén, amely tekintetében helyszíni bírság kiszabására jogosult annak elkövetésével gyanúsítható személyt, a személyazonosságának megállapítása érdekében igazoltathatja.

5. ruházat, csomag és jármű átvizsgálása, valamint jármű feltartóztatása:

A természetvédelmi őr feladatkörébe tartozó jogellenes cselekmény, valamint azon szabálysértések esetén, amellyel kapcsolatban helyszíni bírság kiszabására jogosult, a szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy ruházatát vizsgálhatja. Ugyanezen feltételek mellett a csomagját és az elkövetéshez használt járművet is átvizsgálhatja. Előzetes figyelmeztetés után a beleegyezés nélkül is átvizsgálhatja, ha a támadásra vagy az önveszély okozásra alkalmas eszközt tart magánál.

6. tetten ért személy előállítása:

Jogosult a tetten ért személyt bűncselekmény vagy azon szabálysértések esetén melyek tekintetében helyszíni bírságot szabhat ki az eljárás lefolytatása érdekében haladéktalanul előállítani a helyi rendőri szervhez, vagy a rendőrséggel egyeztetett helyszínen a rendőrség részére átadni. A bíróság elé állítás során az ott meghatározott módon az eljárásban részt vesz. Az előállítás alapjául szolgáló helyszíni intézkedés során beszerzett bizonyítékokat a rendőrség részére átadja. Az előállítás időtartama a szükséges ideig, de legfeljebb 4 órán át, a bíróság elé állítás során legfeljebb 8 órán át tarthat.

Az állami természetvédelmi őr általi előállítás foganatosítása esetén az érintett személlyel közölni kell az előállítás indokát. A jogszerűen visszatartott, illetve elvett tárgyakat az állami természetvédelmi őr köteles haladéktalanul az igazgatóságra, fegyvert, továbbá az élet kioltására alkalmas, illetve más veszélyeztető eszközt az illetékes rendőrhatalósághoz bejuttatni. Helyszíni bírságot az erre rendszeresített számozott készpénz-átutalási megbízás igénybevételével kell kiszabni. A jogellenesen szerzett, birtokban tartott védett természeti értéket, barlangi képződményt, régészeti leletet továbbá a természet védelmével kapcsolatos bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésén tetten ért személytől az elkövetéshez használt eszközöket elismervény ellenében vissza kell tartani, és az illetékes- lefoglalásra vagy elkobzásra jogosult- igazgatósághoz haladéktalanul be kell vinni.

5.4.13. Helyszíni bírság kiszabása a következő szabálysértések esetén

- Lopás
- Veszélyeztetés kutyával
- Csendháborítás
- Köztisztasági szabálysértés
- Tiltott fürdés
- Erdőrendészeti szabálysértés
- Erdei haszonvételek jogosulatlan gyakorlása
- Felhívással szembeni engedetlenség
- Vízszennyezés
- Természetvédelmi szabálysértések 187§: természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenység folytatása, szemetelés vagy a terület más módon történő szennyezése, tiltott helyen tartózkodás, tiltott módon közlekedés, engedély nélküli tűzrakás,

5.5. Polgári természetőr

A polgári természetőrökről szóló 33/1997. (XI. 20.) KTM rendelet szabályozza. A természetvédelmi hatóságok mellett polgári természetőrként az állampolgárok is részt vehetnek a természet védelmében, segítve a Nemzeti Park Igazgatóságok, önkormányzatok természetvédelmi tevékenységét. Az erre vállalkozók ezt a feladatot önként vállalják, amelyért fizetést nem kapnak. A polgári természetőr az Igazgatóság, valamint a települési önkormányzat természetvédelmi őrzési tevékenységét a természetvédelmi őrszolgálat őrzési feladataiban való közreműködéssel, valamint önálló szolgálattal segítheti.

5.5.1. Kötelezettségei

- szolgálati jelvényét és igazolványát magánál tartani,
- fellépése során határozottan és udvariasan eljárni,
- a védett természeti területre látogatók figyelmét- szükség esetén- felhívni a természetvédelem szabályainak megtartására, számukra tájékoztatást adni,
- figyelmeztetésre, valamint a távozásra történő felszólításra vonatkozó jogosítványa gyakorlása előtt polgári természetőri minőségét az érintettel közölni, magát szolgálati igazolványa felmutatásával igazolni,
- az észlelt jogellenes helyzetet vagy cselekményt, továbbá a védett természeti értékek vagy terület veszélyeztetettségét vagy károsodását az igazgatóságnak haladéktalanul bejelenteni.

5.5.2. Jogosultságai

- Az igazolványukban megjelölt védett természeti területekre belépni.
- Szolgálati jelvényt és igazolványt használni.
- A természetvédelmi örök hatósági őrzési és egyéb természetvédelmi kezelési munkáját az őrszolgálati tevékenységben való közreműködéssel és önálló szolgálattal segíteni.
- A természeti értéket veszélyeztető vagy károsító cselekményt elkövető személyt a jogellenességre figyelmeztetni és távozásra felszólítani.
- Tájékoztatást adni a védett természeti területeken folytatható engedélyköteles tevékenységekről.
- A Nemzeti Park Igazgatósággal kötött írásbeli megállapodás alapján végzik tevékenységüket az igazgatóság természetvédelmi őrszolgálatának kijelölt tagja irányításával, az igazgatóság által szervezett csoportokban.
- A polgári természetőröket 3-9 fős csoportokba célszerű szervezni, a csoportot közvetlenül az Igazgatóság által megbízott csoportvezető és helyettese vezeti.^{19,20}

¹⁹ Természetvédelmi alapozó ismeretek

http://www.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/emk/novenytan/novenytan/term_alapoz%C3%B3_ism/5.%C3%B3ra_tv.alapoz%C3%B3_ism_%C5%91rszol%C3%A1lat.pdf

²⁰ Hortobágyi Nemzeti Park honlapja <http://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/igazgatosag>

6. Büntetőjogi változások

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV törvény már tartalmazott olyan szabályozást, ami a természet megóvását hivatott védeni. Ezek voltak: Környezetkárosítás 280§, Természetkárosítás 281§, és a Hulladékgazdálkodás rendjének megsértése 281/A§. Azonban a 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről már sokkal részletesebben foglalkozik a természet védelmével, ez abban nyilvánul meg, hogy egy egész fejezet szabályozza ezt a témát, mely tehát a XXIII. fejezet a Környezet és a Természet elleni bűncselekmények. Ezen kívül pedig új jogszabályokat is előírt a környezetkárosítás 241§, természetkárosítás 242§-243§ és hulladékgazdálkodás rendjének megsértése 248§ mellett például: állatkínzás 244§, orvvadászat 245§, orvhalászat 246§.

A természetvédelmi őrszolgálat számára a természetkárosítás bűncselekménye nem annyira jelentős abból a szempontból, hogy ritkán találkoznak a szolgálatuk ellátása során ezzel a törvényi tényállással.

6.1. Természetkárosítás tényállása a régi Btk. alapján

281. § (1) Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,

b) védett élő szervezet vagy az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) az Európai Közösségek Tanácsának a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló rendelete A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét

jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az országba behozza, onnan kiviszi, az ország területén átviszi, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki

a) az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló jogszabály szerinti különleges madárvédelmi területet, különleges természetmegőrzési

területet, vagy annak jelölt területet, valamint kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet, vagy annak jelölt területet, vagy

b) védett

1. természeti területet,

2. barlangot,

3. élő szervezetek életközösségét, vagy azok élőhelyét

jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja.

(3) A büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha

a) az (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott természetkárosítás a fokozottan védett, illetve védett élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza, hogy az elpusztított fokozottan védett, illetve védett élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét, illetve ha a c) pontban meghatározott természetkárosítás a Magyarországon védetté, illetve fokozottan védetté nem nyilvánított élő szervezet adott állományának fennmaradását veszélyeztető pusztulását okozza.²¹

6.2. Természetkárosítás tényállása az új Btk. alapján

242. § (1) Aki

a) fokozottan védett élő szervezet egyedét,

b) védett élő szervezet vagy az Európai Unióban természetvédelmi szempontból jelentős növény- vagy állatfaj egyedeit, feltéve, hogy azok külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legalacsonyabb értéket,

c) a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről szóló EK tanácsi rendelet A és B melléklete hatálya alá tartozó élő szervezet egyedét

jogellenesen megszerzi, tartja, forgalomba hozza, az ország területére behozza, onnan kiviszi, azon átszállítja, azzal kereskedik, illetve azt károsítja vagy elpusztítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

²¹ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás az élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza,

a) hogy az (1) bekezdés a) vagy b) pontja esetében az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét,

b) amely az (1) bekezdés c) pontja esetében az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti.

(3) Aki a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gondatlanságból követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) E § alkalmazásában élő szervezet egyede:

a) az élő szervezet egyedének valamennyi fejlődési szakasza, alakja, állapota,

b) az élő szervezetek keresztezéseként és kereszteződéseként létrejött egyed,

c) az élő szervezet egyedének származéka, ami alatt érteni kell az elpusztult élőlényt, valamint annak vagy az élő szervezet egyedének bármely részét, továbbá azt a terméket vagy készítményt, amely a felsoroltak valamelyikéből készült, illetve ezek valamelyikéből származó összetevőt tartalmaz.²²

6.3. Összehasonlítás

A két törvény olvasása során nem tapasztaltam nagyon eltérést, azonban természetesen változások fennállnak. Az első bekezdés, vagyis az alap tényállás megegyezik.

A második bekezdés azonban eltérő. Az 1978. évi Btk. megjelöli azokat a területeket, amelyekre alkalmazza azt, hogy aki jogellenesen, jelentős mértékben megváltoztatja három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Ezek a területek: madárvédelmi terület, természetmegőrzési terület, kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. Illetve amely területek védetté vannak nyilvánítva: védett természeti terület, védett barlang, védett élő szervezet, életközösség, élőhely.

A 2012. évi Btk. ezeket a területeket ebben a formában nem fogalmazza meg azonban a 243§ szakaszban a Natura 2000 védelmét szabályozza, amelyek szintén jelentős mértékű

²² 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

megváltoztatása három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Tehát ide tartoznak a védett barlangok, védett természeti területek, védett élő szervezetek, életközösségek és élőhelyek.

Az új törvényben azonban a második bekezdésben súlyosabban rendeli büntetni az alap tényállást, ha azt úgy követik el, hogy jelentős mértékben károsodik vagy megsérül a védendő érték. Ezt öt évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti a törvény.

A harmadik bekezdésben pedig a gondatlan bűnösséget is büntetni rendeli két évig terjedő szabadságvesztéssel. Véleményem szerint az új Btk. szigorúbban bünteti a természetkárosítást, talán azért, mert napjainkban egyre nagyobb szerepet kap a természet védelme, a zöld energia felhasználása és ezen értékeink megóvása.

A régi Btk. harmadik bekezdése kissé bonyolultan fogalmazza meg, hogy a védett és fokozottan védett élő szervezet olyan mértékű pusztulását okozza az elkövető, hogy az elpusztított fokozottan védett élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban, pénzben kifejezett érték összege fokozottan védett élő szervezet pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszerese. Ezen kívül pedig a b. pontban megjelöli a nem védett élő szervezet állományának fennmaradását és pusztulását veszélyezteti. Illetve ebben a bekezdésben elkövetett bűncselekményeket öt évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti.

Az új Btk. a második bekezdésben szabályozza ugyanezt, azonban a megfogalmazás és a tagolás kissé eltérő, de ugyanazt rendeli büntetni ugyanazzal a büntetési tétellel.

A régi Btk. negyedik bekezdésében, az új Btk. harmadik bekezdésében rendeli büntetni a gondatlan változtatást, de csak a régi Btk. harmadik bekezdésében és az új Btk. második bekezdésében található tényállásra. Mindkét Btk. utolsó bekezdésében pedig megmagyarázza az élő szervezet egyedének fogalmait.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a természetkárosítás az élő szervezet egyedeinek olyan mértékű pusztulását okozza,

a) hogy az (1) bekezdés a) vagy b) pontja esetében az elpusztított élő szervezet egyedeinek külön jogszabályban meghatározott, pénzben kifejezett értékének együttes

*összege eléri a fokozottan védett élő szervezet egyedei esetében megállapított, pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszeresét,*²³

A törvényben olvasható az, hogy az állatok pénzben kifejezett értéke megtalálható egy külön jogszabályban²⁴. Ez a jogszabály a 13/2001. (V.9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről. A 10. mellékletben szerepelnek a védett és fokozottan védett fajok száma. Amikor arra gondolunk, hogy egy védett állat vagy növény csak az lehet, amit ritkán látunk ezért nem is tudunk kárt okozni neki, akkor nem lehetünk biztosak abban, hogy ez valóban így van. Hiszen ezen a listán rajta van a mezei veréb, vadgerle, füstifecske, vagy éppen a feketeterítő amiket ha nem is nap mint nap de sokszor láthatunk városokban is. Ezek azért kerültek fel erre a listára, mert ezek állománya Európában jelentősen megritkult. A törvényhez visszatérve Magyarországon a pénzben kifejezett legnagyobb érték 1 millió forint, ezen fokozottan védett állatok közé tartozik a parlagi vipera, parlagi sas, tűzok, vagy éppen a csíkosfejű nádiposzáta, de lehetne még folytatni a sort. Ez azt jelenti, hogy a védett élő szervezet pénzben kifejezett legmagasabb érték kétszerese jelenleg Magyarországon 2 millió forint.

Ahhoz, hogy ezért a bűncselekményért valakit el lehessen ítélni az kell, hogy a védett, állatot vagy növényt olyan mennyiségben pusztítson el, hogy elérje a pénzben kifejezett értékük a 2 millió forintot.

²³ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

²⁴ 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről

6.4. Bírói gyakorlat

Az egészséges környezethez, mint alapjoghoz, az Alkotmánybíróság 28/1994. (V. 20.) határozatában úgy rendelkezett, hogy ez az alapjog az államnak azt a kötelezettségét is magába foglalja, hogy a természetvédelmi jogszabályokkal biztosított szintet nem csökkentheti, kivéve, ha az más alapjogot vagy alkotmányos érték érvényesítéséhez elkerülhetetlen.

A természetkárosítás tényállása egy keretszabályozás, amelynek tartalmát a közigazgatási jog tölti meg, ezért függ a bűncselekmény megállapíthatósága a közigazgatási védelem szintjétől. Azonban nem elegendő a közigazgatási szabály megsértése, mert a büntetőjogi felelősségnek is meg kell állnia.

Jelentős természetpusztítás történt a Nagy-alföldön, ahol magyar és olasz vadászok 40 védett madárfaj 12 000 egyedét lőtték ki azzal a céllal, hogy lefagyasztva Olaszországba szállítják őket. A bíróság jogerős ítélete 6 hónap és 3 év közötti végrehajtandó, illetve végrehajtásban próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetés volt, valamint a teljes kár megtérítése.

A gondatlanságból való elkövetés érdekes, mivel főszabályként a szándékos elkövetés büntethető. A Legfelsőbb Bíróság ítéletében kifejezett véleménye szerint: *„A jogirodalom a társadalmi veszélyesség tudatát adottnak tekinti, ha az elkövető akár magatartásának jogilag tilalmazott volta, akár erkölcstelen jellege, akár veszélyessége ismeretében hajtja végre cselekményét. Ám, ha e feltételek mindegyike hiányzik, az elkövető ténylegesen nincs tudatában cselekménye társadalomra veszélyességének. ... Ám aki véletlenszerűen és csupán alkalmilag sérti meg az egyébként nehezen hozzáférhető, bonyolult igazgatási jogszabályokkal rendezett előírásokat – alapos okkal hivatkozik cselekménye társadalomra veszélyességében való tévedésre.”*²⁵

Hasonlóan foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság abban az esetben, amikor az elsőfokú bíróság természetkárosítás büntetében mondta ki a vádlottat azért, mert külföldi vadászaton vett részt és ennek során szürke farkast ejtett el és ennek koponyáját, valamint lenyúzott bőrét kívánta behozni Magyarországra hatósági engedély nélkül.

²⁵ Legfelsőbb Bíróság Bfv. II. 360/2007/5. sz. ítélet

A terhelt elmondta, hogy nem tudott arról, hogy a behozatal engedély köteles. Az elsőfokú bíróság 300 000 forint pénzbüntetésre ítélte és a tárgyakat elkobozta. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta.

A védelem arra hivatkozott, hogy a terhelt nem tudott arról, hogy engedély köteles a behozatal, illetve, hogy ezt utólag nem adják ki. Ezért az eshetőleges szándéka sem állapítható meg, mivel a régi Btk. ide vonatkozó pontjának nincsen gondatlan alakzata.

A Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy „ *a büntetőjogi tilalomban való tévedés közömbös. E főszabály alól kivételt képezhet a büntetőjogi keretdiszpozíció tartalmát kitöltő igazgatási jogszabályt érintő tévedés, amely az elkövetőtől várható ismeretekre és az elkövetés sajátos viszonyaira tekintettel – adott esetben értékelhető társadalomra veszélyességében való tévedésként.*”²⁶

Mivel a terhelt tapasztalt vadász, ezért a tévedése társadalomra veszélyes. Ezért a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványt elbírálva a jogerős bírósági határozatot hatályában fenntartotta.²⁷

²⁶ Legfelsőbb Bíróság Bfv. III. 843/2008/5. sz.

²⁷ A környezeti büntetőjog bírósági gyakorlata különös tekintettel a természetkárosítás büntette elemzésének tapasztalatai alapján, készítette: dr. Várhegyi Éva a Fővárosi Törvényszék bírójának, címzetes táblabíró elkészülés éve: 2013. szeptember 15.

7. Büntetőjog, szabálysértési jog, közigazgatási jog

A természetvédelmi öröknek ezen jogágak által előírt szabályok betartását és betartatását ellenőrizniük és kikényszeríteniük kell. Intézkedési joggal bírnak, és intézkedési kötelezettség terheli őket.

7.1. Büntetőjog

A Büntető törvénykönyvben található szabályozást az előző fejezetben bemutattam illetve elemeztem. Ez tehát a 242§ található természetkárosítás tényállása, mely röviden összegezve:

Három évig terjedő szabadságvesztést kap az az illető, aki védett élő szervezet egyedét, védett élő szervezetet jogellenesen megszerez, tart, forgalomba hoz, ország területére behoz, onnan kivisz, átszállítja, azzal kereskedik, azt károsítja, vagy elpusztítja. Öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a védett faj természeti érték esetében a pénzben kifejezett érték kétszeresét, vagyis két millió forint értékben védett, vagy fokozottan védett állatot és növényt elpusztít. Illetve aki az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti. Két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő továbbá az, aki a második bekezdésben lévő bűncselekményeket gondatlanságból követte el. A 243§ főleg a Natura 2000 területeket védi. Három évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti azt, aki védett természeti területet jogellenesen jelentős mértékben megváltoztatja. Öt évig rendeli büntetni azt, aki védett természeti terület, jelentős károsodását vagy megsemmisülését okozza. Továbbá azt, aki ezen bűncselekményt gondatlanságból követi el két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

7.2. Szabálysértési jog

A szabálysértésekről, szabálysértési eljárásról és szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban Szabs.Tv.).²⁸ A hatáskörbe utalt szabálysértés miatt a szabálysértési hatóság jogkörében a rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve jár el. Ennek

²⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

megfelelően a törvényben meghatározott esetben szabálysértés észlelése esetén működési területén helyszíni bírságot szabhat ki a természetvédelmi őr a Szabs. Tv. 39§ (2) f. pontja alapján. A szabálysértés elzárással is büntethető, és első fokon az elkövetés helye szerint illetékes járásbíróság jár el. Az 5. fejezetben tettem említést arról, hogy a természetvédelmi őr jogosult ruházat, csomag, jármű átvizsgálásra és lefoglalásra. A szabálysértést elkövető személlyel szemben, ha elkövetését elismeri, helyszíni bírság kiszabásának van helye. Ez az összeg ötezer forinttól ötvenezer forintig terjedhet.

A természetvédelmi őr helyszíni bírság kiszabására jogosult az alábbi esetekben:

- Lopás: ötvenezer forintot meg nem haladó értékben lopás, sikkasztás, jogtalan elsajátítás, orgazdaság.
- Veszélyeztetés kutyával: Aki a felügyelete alatt álló kutyát természeti és védett természeti területen, vagy vadászterületen vadászkutya kivételével póráz nélkül elengedi vagy kóborolni hagyja.
- Csendháborítás: Természeti és védett természeti területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve természeti vagy védett természeti értéket zavarja.
- Köztisztasági szabálysértés: Természeti és védett természeti területeken szemetel, engedély nélkül lerak, elhelyez, vagy nem kijelölt lerakóhelyen rak le vagy helyez el.
- Tiltott fürdés: Aki tiltott helyen fürdik.
- Erdőrendészeti szabálysértés: A természetvédelmi őr csak természeti, védett természeti és Natura 2000 területen szabhat ki helyszíni bírságot az alábbi esetekben.

(1) Aki erdőben, erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen, vagy erdészeti létesítmény területén gazdasági vagy műszaki célt, valamint a fenntartható erdőgazdálkodást, az erdő védelmét, illetve az erdészeti kutatást szolgáló jelet, tárgyat jogtalanul megsemmisít, megrongál vagy eredeti helyéről eltávolít, szabálysértést követ el.

(2) Aki olyan erdőben, erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen, vagy erdészeti létesítmény területén jár, vagy járművel közlekedik, ahol a forgalmat jogszabály tiltja, vagy azt jogszabály felhatalmazása alapján korlátozzák vagy megtiltják, szabálysértést követ el.

(2a) Aki erdőben, erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületen, fásításban vagy erdészeti létesítmény területén a tűzgyújtási előírásokat megszegi, közvetlenül vagy közvetve tüzet okozó tárgyat helyez el, vagy a gyújtott tűz őrzéséről, valamint annak a - helyszínről való távozás előtti - biztonságos eloltásáról nem gondoskodik, szabálysértést követ el.

*(2b) Aki az erdőgazdálkodásért felelős miniszter vagy az erdészeti hatóság által elrendelt tűzgyújtási tilalom hatálya alatt a tűzgyújtási, tűzvédelmi előírásokat megszegi, szabálysértést követ el.*²⁹

- Erdei haszonvételek jogosulatlan gyakorlása: Természeti, védett természeti és Natura 2000 területen szabhat ki helyszíni bírságot az ellen, aki az erdőben vagy erdőgazdálkodási földterületen az erdei haszonvételeket, kivéve fakitermelés, vadászati jog gyakorlása vagy hasznosítása, elhalt fekvő fa és gally gyűjtése, elhalt száraz ág nyesésén kívül jogszerűtlenül gyakorolja. Illetve azt, aki a kitermelt faanyagot meghatározott szállítójegy nélkül szállít.

- Felhívással szembeni engedetlenség: A természetvédelmi őr jogszabályban előírt felhívásának nem tesz eleget, vagy intézkedést akadályozza.

- Vízszennyezés: Aki vízilétesítménybe, felszíni vagy felszín alatti vízbe közvetlenül vagy közvetve szennyező anyagot juttat, és ezáltal felhasználásra alkalmatlanná teszi, ha nincs környezetkárosítás. Aki a szennyvíz vagy szennyezőanyag ártalommentes elhelyezésével nem a jogszabályban meghatározott módon valósítja meg. Aki az ivóvízellátást biztosító védelmi területre előírt jogszabályi rendelkezéseket megszegi, vagy a korlátozásokkal ellentétes tevékenységet folytat vagy ingatlan használatot gyakorol.

- Természetvédelmi szabálysértések 187§

a. *Engedélyhez kötött tevékenységet engedély nélkül, vagy attól eltérő módon végez vagy végeztet.*

b. *Természetvédelmi célokkal össze nem egyeztethető tevékenységet folytat. Ide tartozik a szemetelés, a terület más módon történő szennyezése, engedély nélküli tűzrakás és a tiltott helyen tartózkodás.*

c. *Védett élő szervezet egyedét, vagy barlangi képződményt jogellenesen megrongál, elvisz, elpusztít vagy zavar.*³⁰

Nem állapítható meg szabálysértés, ha a tevékenység vagy a mulasztás bűncselekményt valósít meg, vagy, ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet közigazgatási bírság alkalmazását rendeli el.

²⁹⁻¹⁵ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

7.3. Közigazgatási jog:

A 33/1997. (II. 20.) Kormány rendelet szabályozza a természetvédelmi bírság kiszabását³¹. Ebben határozzák meg az eljárás menetét, a bírság összegét, azonban azt, hogy milyen tevékenység illetve mulasztás gyakorlásával kap az elkövető bírságot, azt a Tvtv. határozza meg. Öt féle elkövetési magatartást határoz meg, ezek a következők.

- a. A természet védelmét szolgáló jogszabály határozatait és előírásait megszegi.
- b. A védett értékeket veszélyezteti, károsítja, elpusztítja, vagy a terület állapotát veszélyezteti, megrongálja, vagy abban kárt okoz.
- c. A védett területet vagy barlangot jogellenesen megváltoztatja, átalakítja vagy a védelem céljával össze nem egyeztethető tevékenységet folytat.
- d. Élő szervezet vagy életközösség élőhelyét jelentős mértékben zavarja.
- e. Engedélyhez kötött tevékenységet hozzájárulás nélkül vagy attól eltérően végez.

A természetvédelmi hatóság szabja ki a bírságot.

A bírság mértékét tekintve áll az alaphírságból és az ezt módosító szorzószám szorzatával kiszámított bírságösszegeből. A szorzószám mindig a tényezőkön alapul.

Legkisebb összeg az alaphírság legnagyobb értékének negyede. Ez tehát annyit jelent, hogy az a. pont alapján a veszélyeztetés 25 000 forint, a károsítás esetén 50 000 forint, míg a legmagasabb összeg 100 000 forint és 250 000 forint. A Natura 2000 területre és a tájvédelmi előírások megsértésével pedig a megkezdett hektáronkénti veszélyeztetés 25 000 forint, károsítás esetén pedig 50 000 forint, a legmagasabb összeg 100 000 forint illetve 200 000 forint.

A b. pont alapján a védett természeti értékek pénzben kifejezett értéke károsítás és elpusztítás esetén legfeljebb a háromszorosa lehet, tehát a legalacsonyabb érték ennek a negyede.

³¹ 33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról

A c. pont alapján a megkezdett hektáronkénti terület veszélyeztetés esetén 62 500 forint, rongálás és károsítás esetén 125 000 forint, így legfeljebb az összeg 250 000 forint és 500 000 forint.

A c. pont barlangra vonatkozó szabálya alapján a veszélyeztetés legalacsonyabb összege 125 000 forint, elpusztítása esetén minden megkezdett száz négyzetmétere után 187 500 forint, míg a legmagasabb összege 500 000 forint illetve 750 000 forint.

A d. pont alapján a jelentős mértékű zavarás esetén az érintett élőlények pénzben kifejezett értékének összegének negyede vagy legfeljebb a teljes összege, az élőhely zavarásával érintett megkezdett hektáronkénti összege 87 500 forint, legfeljebb 350 000 forint.

Végül az utolsó e. pont szerint, ha védett értéket pusztít el, annak a pénzben kifejezett érték negyede, vagy legfeljebb a teljes összege. Barlang esetén 125 000 forint, legmagasabb összege 500 000 forint. Védett természeti terület és Natura 2000 terület esetén megkezdett hektáronként 125 000 forint, melynek a legmagasabb összege 500 000 forint, tájvédelmi előírások megsértése esetén megkezdett hektáronként 25 000 forint, vagy legfeljebb 100 000 forint.

Az alaphírság összegének kiszabásakor figyelembe kell venni a körülményeket: tevőleges magatartás, mulasztás körülményei, kötelezettségszegés súlyossága, időtartama, ismétlődése, konkrét veszélyessége vagy károsító hatása, az ország természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatása, jogsértő magatartással érintett populáció szerepe, sérülékenysége, állománysűrűsége, faj ritkasága, bekövetkezett kár mértéke.

Természetvédelmi bírság összesítő táblázata		
Alaphírság	Legalacsonyabb összeg	Legmagasabb összeg
a.	- veszélyeztetés 25 000 forint - károsítás 50 000 forint Natura 2000 területre. Megkezdett hektáronként. - veszélyeztetés 25 000 forint - károsítás 50 000 forint	- veszélyeztetés 100 000 forint - károsítás 200 000 forint Natura 2000 területre. Megkezdett hektáronként. - veszélyeztetés 100 000 forint - károsítás 200 000 forint

b.	Védett természeti érték pénzben kifejezett összeg háromszorosának a negyede.	Védett természeti érték pénzben kifejezett összeg háromszorosa.
c.	Védett terület megkezdett hektáronkénti összege. - veszélyeztetés 62 500 forint - károsítás és rongálás 125 000 forint Barlang minden megkezdett 100 négyzetméter után. - veszélyeztetés 125 000 forint - elpusztítás 187 500 forint	Védett terület megkezdett hektáronkénti összege. - veszélyeztetés 250 000 forint - károsítás és rongálás 500 000 forint Barlang minden megkezdett 100 négyzetméter után. - veszélyeztetés 500 000 forint - elpusztítás 750 000 forint
d.	Élőlények jelentős mértékű zavarása. - Pénzben kifejezett értékük összegének negyede. Élőhely zavarásának megkezdett hektáronkénti összege. - 87 500 forint	Élőlények jelentős mértékű zavarása. - Pénzben kifejezett értékük összege. Élőhely zavarásának megkezdett hektáronkénti összege. - 350 000 forint
e.	Védett érték elpusztítása. - Pénzben kifejezett összeg negyede. Barlang esetén. - 125 000 forint Védett természeti és Natura 2000 terület hektáronként megkezdett összege. - 125 000 forint Tájvédelmi előírások megsértése esetén a megkezdett hektáronkénti összege. - 25 000 forint	Védett érték elpusztítása. - Pénzben kifejezett érték összege. Barlang esetén. - 500 000 forint Védett természeti és Natura 2000 terület hektáronként megkezdett összege. - 500 000 forint Tájvédelmi előírások megsértése esetén a megkezdett hektáronkénti összege. - 100 000 forint

7.4. Összegzés

Ez a három jogág véleményem szerint lefedi az elkövetési módokat és azokat büntetni is rendeli. Célszerűbb lenne azonban, ha több természetvédelmi őr állna rendelkezésre, akkor egy főre sokkal kevesebb hektár jutna, ami az ellenőrzést hatékonyabbá tenné. Nyilvánvalóan nem állhat mindenhol egy természetvédelmi őr, azonban több esély lenne arra, hogy az elkövetőket, szabályszegőket elfogják, illetve megbüntessék, hogy ha többen lennének. Hiába lenne jó a rendszer, ha még így is könnyű elkerülni a természetvédelmi őrt az erdőben.

Véleményem szerint elég kevés annak az esélye, hogy az elkövetőt tetten érijék, vagy éppen a nyomok követésével megtalálják és bizonyítsák annak tényleges elkövetését. A büntetőjog szabályozza a természetre legveszélyesebb elkövetési módokat és annak megfelelően büntetni is rendeli azt. A szabálysértési jog a csekélyebb jelentőségű cselekményeket szabályozza, és ezek a leggyakoribb elkövetési módok. Ez abból is adódik, hogy az emberek számára természetesnek tűnő cselekvéseket is szabályozza és mivel a társadalom túlnyomó része nem ismeri ezeket a szabályokat és a tiltásokat akaratlanul is elköveti, persze sokan szándékosan is elkövetik. A közigazgatási jog bírsággal rendeli büntetni azokat az elkövetési magatartásokat, melyeket a Természetvédelmi Törvény szabályoz. Ezeket az elkövetési módokat olvasva szintén könnyű gondatlanul is elkövetni, nem feltétlenül kell ehhez szándékosság, azonban a büntetési összegeket olvasva kissé soknak tűnik ahhoz képest, hogy ezt magán emberekre is kiszabhatják.

Talán, ha az emberek megismernék ezeket a büntetéseket, szerintem sok embert elrettentene attól, hogy a természetben bármit is megrongáljon vagy elpusztítson. A 10. melléklet táblázata feltűnteti a tényállást, az eljárás típust, az eljáró hatóságot és a büntetést.

8. Leggyakoribb elkövetési módok

A leggyakrabban előforduló elkövetési magatartások legnagyobb része főleg szabálysértés. Ezek körébe tartozik a tiltott tűzrakás, terepmotorozás, illegális hulladéklerakás és az illegális fakitermelés, illegális gyűjtés. A jogszabályokat ezekre vonatkozóan nem ismételném meg, mivel már említést tettem róluk a 7. fejezetben.

Az engedély nélküli tűzrakást nem csak úgy lehet elkövetni, hogy tiltás ellenére valaki tüzet rak, hanem úgy is, hogy távozás előtt nem gondoskodik a biztonságos eloltásról. Vannak kijelölt tűzrakó helyek, ahol általában lehet tüzet gyújtani, azonban a híradóban is be szokták mondani a tűzgyújtási tilalmat a nagy kánikulákban (vagyis kihirdetett tűzgyújtási tilalom), ami akkor is érvényes, ha egyébként lehetne tüzet gyújtani. Nem csak így szoktak védekezni ez ellen, hanem táblákkal is. 12. számú mellékletben képeken láthatjuk mind a táblát, mind pedig az okozott károkat. Egy természetvédelmi terület mellett általában tábla szokta jelölni a tilalmakat azokon a szakaszokon. Ez egy természetvédelmi céllal össze nem egyeztethető tevékenység és ötezer forinttól ötvenezer forintig büntethető helyszíni bírsággal.

A következő leggyakrabban elkövetett szabálysértés a terepmotorozás tiltott helyen. Ez az erdőrendészeti szabálysértésbe is ütközik. A természetvédelmi őr csak akkor intézkedhet, hogy ha természeti vagy védett természeti és Natura 2000 területen követik el. Tulajdonképpen nem csak a terepmotorozást tiltja a jogszabály, hanem a forgalmat tiltja meg, ami azt jelenti, hogy gépkocsival és kerékpárral sem közlekedhetnek a tiltott területeken. Míg a gépkocsival egyes területekre be sem lehet menni fizikailag addig egy motorral vagy egy kerékpárral igen. A motorozás azért kitűnő, mert egyre nagyobb gondokat okoz, nagyobb kárt okoz az erdőben, mint a kerékpározás. Hiszen a nyomvonala is nagyobb, a talajt és az ott található növényeket is lerombolja, végül nem csak ezzel okoz kárt, hanem a zajkeltéssel is. A 13. számú mellékletben képek találhatóak a terepmotorozással okozott károkról.

A harmadik elkövetési magatartás az illegális hulladéklerakás. Ez szintén természetvédelmi céllal össze nem egyeztethető tevékenység, amely engedély köteles, vagyis a közigazgatást is érinti. A 14. számú mellékletben példaként láthatunk ezekre képeket. A hulladék lerakás a városokban is egyre nagyobb gondot okoz nem csak az erdőkben és természeti területeken. Azonban míg a városokban jó esetben, ha látványos helyen van, elszállítják, addig az

erőkben nem járnak kommunális járművek. Ez a természetet látogató emberek feladata lenne, hogy a saját szemetüket elszállítsák olyan helyre, ahol már van szemétszállítás. Ehelyett csak eldobják az utak mentén, ami a környezetet jelentős mértékben károsítja. Persze ennek van büntetőjogi változata is pont a helyzet súlyossága miatt, amelyet a 2012. évi C. törvény 248§ szabályozza.

Szintén probléma még az illegális fakitermelés, ez az erdei haszonvételek jogosulatlan megszerzése. Nem csak természeti, védett természeti és Natura 2000 területen szabhatja ki a természetvédelmi őr, mivel a fa természeti érték. Vannak esetek melyek kivételt képeznek, ilyen a legális fakitermelés, vadászati jog gyakorlása és hasznosítása, illetve az elhaltan fekvő fa, gally, száraz ágak gyűjtése. Általában az emberek fűtési célokból saját hasznukra fordítják az ellopott fát, vagy eladják. Ez inkább az Erdővédelmi őrszolgálat feladatellátásába tartozik, de ha védett természeti vagy Natura 2000 területen történik, akkor a természetvédelmi őr is eljárhat ezekben az esetekben. Nem csak Magyarországon, hanem egész Európában gondot okoz, mivel elpusztítja az erdőket és azok élővilágát is. A 15. számú melléklet erre az elkövetési magatartásra mutat be képet.

A legsúlyosabb veszteséget a jogellenes gyűjtés illetve az állatok mérgezése okozza. Sajnos ezek is egyre gyakrabban elkövetett cselekmények.

A jogellenes gyűjtést, vagy állattartást a Védett állatfajokról szóló 348/2006. (XII.23.) Korm. rendelet szabályozza. Azoknak a tartására, hasznosítására és bemutatására tér ki a rendelet. Ebből kiderül, hogy a védett és fokozottan védett állatok tartásához engedély szükséges és az is legfeljebb öt évre adható ki. Nyilvánvalóan azok az elkövetők, akik arra vetemednek, hogy védett állatokat tartsanak a lakásukban, azok nem kérnek engedélyt. Kivéve persze azok a szervezetek vagy kutatók, akik ezzel foglalkoznak.

Ezen felül persze nem csak élő állatokat lehet gyűjteni és fogságban tartani, hanem elpusztított egyedeket is melyek a gyűjtemény részei lesznek. Gondoljunk például lepkékre, preparált állatokra vagy letépett növényekre és azok kiszárítására.

Ezeknek nem csak a pénzben kifejezett értékét kell megfizetnie az elkövetőnek, hanem további körülmények figyelembe vételével bírságot is szabhatnak ki rájuk. Természetesen mindezt csak akkor, ha fény derül ezekre a tettekre és sajnos nagy részük soha nem derül ki. A 16. számú mellékletben láthatunk arra példát, hogy miket is lehet gyűjteni és ezt hogyan is végzik.

A természet szempontjából legveszélyesebb tett a védett egyedek megmérgezése és ennek következtében elpusztulása. A mérgezések főleg a madarakat érinti 2008-tól rendkívül megnőtt a sasok elhullása. A Magyar Madártani Egyesület adatai alapján 1998 és 2009 között összesen 92 példány pusztult el és ezek száma várhatóan növekedni fog. Azonban a valós adatokat nem tudják a kutatók, hiszen nagyon sok eset rejtve marad az örök elől, így feltehetően több állat pusztul el, pedig ezek az adatok sem kevesek.

A mérgezések okát is próbálják felderíteni, amelyre több variáció is akad. Az első, hogy a gazdálkodók olyan növényvédő szereket használnak, amelyeket kivontak a forgalomból, vagy esetleg folyamatban van a kivonásuk. Sokkal valószínűbb az, hogy valamilyen mérget kitesznek a gazdák, amelyet később rágcsálók elfogyasztanak és közvetetten pusztulnak el a sasok.

Az utóbbi években elkövetett mérgezések elkövetőit tanulmányozva sokan azért tettek ki mérgezett élő csalit, hogy a ragadozóktól megvédjék a saját jószágaikat, nem feltétlenül a sasok számára helyezik ki, hanem egyéb más ragadozó is lehet a cél.

A fokozottan védett sasok esetében, az elkövetők akár öt évet is kaphatnak a Btk. szerint, ha bebizonyosodik a szándékos elkövetés.³² A 17. számú melléklet olyan képeket tartalmaz, amelyben mérgezés áldozatául esett madarak találhatók.

³² Magyar Madártani Egyesület honlapja http://www.mme.hu/madarak_es_mergek

9. Jogesetek

Ebben a fejezetben három esetet szeretnék megemlíteni, mind a három különböző témát ölel fel.

Az első jogeset 2013. októberében történt, miszerint a Bükki Nemzeti Park dolgozói egy szürkefarkas tetemét találták meg. Ez Magyarországon azért fontos, mert 1918- tól hazánkban már nem éltek szürke farkasok, azonban az utóbbi időben úgy tűnt, hogy végleg letelepedtek és már nem csak Szlovákiából vándoroltak át. Az állattal feltehetően puskaölés végzett. A faj fent van az Európai vörös listán és Magyarországon fokozottan védett, pénzben kifejezett értéke 250 000 forint. Az ügyben a Bükki Nemzeti Park köteles feljelentést tenni. Öt évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható az elkövető. A Btk. alapján fokozottan védett élő szervezet egyedét pusztította el, illetve az élő szervezet állományának fennmaradását veszélyezteti.³³ A 18. melléklet képén az elpusztul szürke farkas található.

A második eset során 2013-ban Somogy-szentpálon találtak három mérgezett rétisast. Egy közülük azonnal elpusztult, kettőt pedig meg tudtak menteni. Vélhetően idegméreggel fertőzött rókából ehettek. Az elkövető szintén szabadságvesztéssel büntethető, mivel a réti sas pénzben kifejezett értéke 1 millió forint, ezért a helyi Rendőrkapitányság természetkárosítás alapos gyanújával indított eljárást.³⁴ A mérgezések okáról és előfordulásáról már az előző fejezetben utaltam. A 19. számú melléklet táblázatában láthatjuk az elmúlt években mérgezés által elhullt sasok számának alakulását. Nagyon nehéz az elkövetők felkutatása, azonban 2009-ig kettő ítélet is született. Az egyikben egy vadőr és három társa felelt egy réti sas és hatvan más védett madár pusztulásáért, ezért első fokon két és fél év letöltendő börtönbüntetést szabtak ki rájuk. A másodikban pedig egy gazda helytelen vegyszerhasználat miatt 115 daru halálát okozta ezért 15 millió forintos bírságot szabtak ki rá.³⁵

Az utolsó esetben nem a természetvédelem kap főszerepet, hanem a természetvédelmi őr, mint aki áldozatul esik a támadásnak. 2012-ben Kesznyétenben (B-A-Z megye) egy természetvédelmi őr két kerékpáros férfit állított meg, majd intézkedést kezdeményezett, mert véleménye szerint lopott fát szállítottak. Engedélyük egyiknek sem volt, azonban az

³³ A HVG internetes magazin honlapja http://hvg.hu/itthon/20131022_Farkast_lottek_a_Bukkb

³⁴ TaviTV honlapja <http://tavitv.hu/megmergeztek-harom-retisast-somogy-szentpalon/>

³⁵ Magyar Madártani Egyesület Honlapja http://www.mme.hu/madarak_es_mergesek

intézkedés alá vont férfi vitatta az intézkedés célját először neki akarta tolni a kerékpárját a természetvédelmi őrnök, majd ököllel kétszer felé ütött. 2013. februárjában a bíróság jogerős ítélettel egy év négy hónap börtönbüntetésre ítélte hivatalos személy elleni erőszak elkövetése miatt.³⁶

Mivel hivatalos személynek minősülnek, ezért börtönbüntetésre is számíthatnak az elkövetők.

Leggyakrabban a fatolvajok támadásától lehet tartani, egyre több olyan esetet lehet hallani, ahol baltával vagy hasonló, favágáshoz használt eszközökkel támadnak a természetvédelmi őrokré. Például 2007-ben a Fony közelében található erdőben két természetvédelmi őrfalopáson tetten ért két férfit. A tevékenységük befejezésére felszólították őket, majd a két intézkedés alá vont férfi baltával és motoros fűrésszel az őrokré támadt. A baltával támadó férfi a természetvédelmi őrfelé sújtott, ezért az őrfkollégája, előbb egy figyelmeztető lövést adott le, majd a baltával támadó férfira lőtt, aki még a helyszínen életét vesztette. Ebben az ügyben 2008-ban a természetvédelmi őrfbüntethetőségét kizárták, mivel a szolgálati fegyvert jogos védelmi célból használta.³⁷

³⁶ Miskolci Hírek <http://www.miskolcihirek.net/index.php/21-rendezveny/458-eliteltek-a-termeszetvedelmi-orre-tamado-fatolvajt>

³⁷<http://www.boon.hu/jogosan-lott-a-termeszetvedelmi-or-fonyban/haon-news-FCUWeb-20080905-0559324632>

10. Nemzetközi kitekintés

Ebben a fejezetben az Aggteleki Nemzeti Park határig tartó szakaszai miatt lehetséges a nemzetközi kitekintés is. Ugyan az országhatár elválasztja, de egy természeti egységet képez Gömör - Tornai karszt vidék, vagyis az Aggteleki karszt és a Szlovák karszt. (Az itt található barlangok az UNESCO világörökségi listáján találhatóak.) Ehhez Rózsa Sándor osztályvezető, természetvédelmi- őrszolgálat- vezető segítségét kértem, aki néhány kérdésemre szívesen válaszolt.

Az első kérdésem az volt, hogy közös szolgálat ellátás formális úton történik-e? Melyre a következő választ kaptam:

„Közösen végzett tevékenység előfordul kisebb nagyobb intenzitással. De a klasszikus értelemben vett közös szolgálat nincs, ugyanis egyik félnek sincs intézkedési jogosultsága a másik országban. Például mi fegyvert sem vihetünk át.

Jellemzően külön történik, különösebb összehangolás nélkül. Viszont ha olyan dolgot tapasztalunk, ami valamiért a szlovák oldalon érdeklődésre tarthat számot, vagy probléma, azt jelezzük egymás felé.

Az informális kapcsolattartás ennél gyakoribb és jól is működik.”

A következő kérdésem: Hogyan dől el, hogy ki intézkedik, ha éppen a határon történik egy esemény?

„Ez jó kérdés. Attól függ, hogy a határsáv melyik oldalán történik. Ugyanis az egy vonal valójában. Tehát amelyik oldalon van az eset.

Ami egyébként határsávot érint, az egyúttal határrendészeti probléma is. Tehát minden bizonnyal mindkét oldalról a határrendészetért felelős szervezet az adott országban.

Amennyiben mindkét oldalt érinti, úgy mindkét oldalról tisztázzák a tényállást, és mindenki a saját hazai jogszabályainak megfelelően jár el.

Nem túl gyakori eset egyébként. De volt rá példa, határon áthaladó vegetáció tűz esetében.”

Mennyiben más a határon túli őrszolgálat?

„A tevékenységet meghatározó jogszabályok tudomásom szerint nagyon hasonlóak - de a hozzá tartozó eszköz és létszám tekintetében nem összevethető a két szervezet. Lényegesen rosszabb a helyzet a szlovák oldalon mindkét tekintetben.”

Mik a leggyakoribb szabálysértések a határ mentén?

„Ezt helye válogatja, gyakoriságról nem igazán lehet beszélni.

- Közlekedési problémák. (védett területen a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve csak engedéllyel lehet közlekedni)*
- Illegális gyűjtés*
- Falopás*
- Orvvadászat”*

Milyenek az arányok a természetvédelmi örök számában itthon és a határon túl?

„245 fő HU / 85 SK - de ez csak a terület- és feladattal együtt értelmezhető.”

Mennyiben tér el a szlovák örök egyenruhája?

„A szlovák oldalon formaruháról lehet beszélni inkább, és ez időről időre változik. A magyar viszont egyenruha, amelyet jogszabály határoz meg, van műszaki leírása stb. a színe definiált. (pl. a szlovákoknál ilyen nincs)

Funkcionálisan viszont hasonló. Terepi használatra tervezett ruhaelemek, technikai anyagok (pl. polár, softshell, membrán anyagok /gore-tex, omniclima, stb.) A lábbeli túrabakancs, túracipő stb.

Emellett védőruházat: gumicsizma, esőruha, illetve speciális védőruházat - barlangász overall, kamásni, stb. a felhasználási területtől függően.”

A 20. számú mellékletben a szlovák természetvédelmi őrszolgálatot összefoglaló kép található. Az interjút követően arra a következtetésre jutottam, hogy ez nem egy könnyű munka, hiszen az alacsony létszám miatt bármikor berendelhető az állomány. Nemzetközi téren pedig arra, hogy Magyarország Európában megállja a helyét a természetvédelemben, mert egy komplex szervezetről van szó. Azonban arra kell törekednünk, hogy az apróbb hibákat is kijavítsuk.

11. Összefoglalás

A téma számomra igencsak fontos, mivel nemcsak kívülről szemlélem a természetet, hanem gyakran megcsodálom a túráim során is. Lehetséges, hogy más számára, olyannak, aki ezt nem értékeli és még soha nem volt az erdőben ez nem lényeges. Azonban a természet és környezetvédelem a társadalom és minden állam számára egyre jobban előtérbe kerül, amint kezdenek kiürülni a Föld energiaforrásai. Véleményem szerint a szakembereknek és ebben a témában kompetens személyeknek jobban fel kéne hívni erre a társadalom figyelmét, illetve ha a médiában is többet lehetne róla hallani több személyhez is eljutna ez az információ.

A dolgozatom témájává azért a természetvédelmi őrszolgálatot választottam, hogy felhívjam a figyelmet erre az el nem hanyagolható tényre és arra, hogy élnek köztünk olyanok, akik munkájukkal az ország természeti és kulturális örökségét védik.

Pontokba szedve a kezdetektől haladtam végig és építettem fel az egész őrszolgálat bemutatásáig. A természet és környezet alapfogalmain át a Hazánk területén található Nemzeti Parkok is áttekintésre kerültek. Ismertettem azok jelentőségét, a célját, a belső szervezetét, jogi szabályozását és annak történetét, illetve ezek kialakulását nemzetközileg. Ezt követően a természetvédelmi őrszolgálat részletes és átfogó elemzését végeztem el, majd a különböző jogi szabályozásokat vettem górcső alá. Végezetül a leggyakoribb elkövetési magatartásokat, jogeseteket taglaltam és Rózsa Sándor természetvédelmi őr segítségével az Aggteleki Nemzeti Park határon átnyúló szakaszai miatt a nemzetközi kitekintés is belekerült a dolgozatomba.

A kutatómunkám során azt tapasztaltam, hogy nem bírálják ezt a rendszert, sőt visszajelzésként is hallottam azt, hogy a Hazai szabályozás Európában és világviszonylatban is bőven megállja a helyét. Főleg három tulajdonság együttes jelenléte miatt, melyek a következők: a természetvédelmi őrök országos hatáskörrel, rendészeti jogkörrel rendelkeznek és nem csak a védett területek határain belül. Azonban a legszembetűnőbb az volt, hogy míg a szervezet és a jogi szabályozás jól működik, addig a gyakorlatba való átültetése és érvényesítése nem megfelelő. Hogy miért? A dolgozatom részletesen taglalja az őrszolgálat területi beosztását és egységeit, így részletesen kitűnik a beosztottak kevés száma és a nagy területek aránya. Ilyen kevés létszámmal nem feltétlenül lehet teljes mértékben hatékony az őrszolgálat.

„Ezt a feladatot csak nagyon rugalmas munkaszervezéssel, és nagyfokú lojalitással lehet csinálni. A kis létszám és nagy terület miatt gyakran előfordul, hogy egyes problémák

megoldására a legközelebbi őrt küldik meg, akár központilag, akár helyi vagy más szervezettől jövő megkereséssel.”³⁸

Azonban a környező országokhoz képest még így is hatékonyabban látják el a szolgálatot, mivel több jogosultságuk van. Mind a büntetőjog, közigazgatási jog, szabálysértési jog szabályozásából kitűnik Magyarország védelmi szándéka a természet és a természetvédelmi örök iránt és a büntetni rendelése az elkövetők iránt. Éppen ezért véleményem szerint jó úton haladunk egy komplex természetvédelmi rendszer kialakítása felé, de ennek eléréséhez apró változtatásokra szükség van még.

³⁸ Rózsa Sándor osztályvezető, természetvédelmi- őrszolgálat- vezető

12. Irodalomjegyzék:

12.1. Jogforrások

1996. évi LIII. tv. a természet védelméről

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

9/2000. (V. 19.) KöM rendelet a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról

1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról

2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről

2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről

33/1997. (II. 20.) Korm. rendelet a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról

Legfelsőbb Bíróság Bfv. II. 360/2007/5. sz. ítélet

Legfelsőbb Bíróság Bfv. III. 843/2008/5. sz. ítélet

12.2. Személyi források

Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

Rózsa Sándor osztályvezető, természetvédelmi- őrszolgálat- vezető

12.3. Internetes források

<http://nemzetiparkok.blogspot.hu/2010/04/nemzeti-park-fogalma.html>

<http://www.hnp.hu/index.php>

http://www.nyme.hu/fileadmin/dokumentumok/emk/novenytan/novenytan/term_alapoz%C3%B3_ism/5.%C3%B3ra_tv.alapoz%C3%B3_ism_%C5%91rszol%C3%A1lat.pdf

<http://www.kaliber.hu/cikkek/jog-es-fegyver-30>

<http://www.berkenyehaz.hu/index.php?page=a-hazai-termeszetvedelem-tortenete>

<http://www.zoldmuzeum.hu/a-nemzetkozi-es-hazai-termeszetvedelem-tortenete>

http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0027_TAL9/ch01s04.html

http://www.wwf.hu/media/file/1184765813_A_termeszetvedelem_nemzetkozi.pdf

http://www.mme.hu/madarak_es_mergek

http://hvg.hu/itthon/20131022_Farkast_lottek_a_Bukkb

<http://www.miskolcihirek.net/index.php/21-rendezveny/458-eliteltak-a-termeszetvedelmi-orre-tamado-fatolvajt>

<http://tavitv.hu/megmergeztek-harom-retisast-somogyszentpalon/>

<http://www.kulcsmagazin.hu/cikk.php?id=425>

<http://www.alternativenergia.hu/65-millionyi-madartetem-az-m7-en/41427>

<http://meszarosmartonblogja.hu/2013/10/22/farkast-lottek-a-bukkb>

<http://www.nograd24.hu/rendorkezenafatolvaj>

<http://www.termeszetar.hu/anyagok/lepprep/lepprep.html>

<http://privatbankar.hu/ado/nonapi-nav-fogas-az-anyosules-jo-rejtekhelynek-tunt-266733>

<http://www.erdजारok.hu/2014/02/27/az-illegalis-aganccsgyujtok-vegkimerulesig-hajszolhatjak-a-szarvasokat/>

http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=sub_741

<http://www.barangolo.com/cikk-306/Bihar-hegyseg-off-road>

<http://www.origo.hu/kornyezet/20120204-szemetdijszerkezet-lerakasi-dij-illegalis-hulladeklerakasi-nem-kell-veszelyesebb-a-haztartasi.html>

http://www.retrofm.hu/retro_cikk.php?id=57803

http://www.retrofm.hu/retro_cikk.php?id=46133

<http://hirhatar.com/huszezer-embert-kellett-kimenekiteni-az-erdotuz-miatt-kaliforniaban/>

http://knp.nemzetipark.gov.hu/print.php?pg=menu_2797&nyelv=0

<http://knp.nemzetipark.gov.hu/termeszetvedelmi-orszolgaltat-magyarorszagon>

http://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_park

<http://mtbk.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=651475>

http://onp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=menu_2930

<http://www.ferto-hansag.hu/>

<http://users.atw.hu/oliver199/>

<http://www.boon.hu/jogosan-lott-a-termeszetvedelmi-or-fonyban/haon-news-FCUWeb-20080905-0559324632>

A környezeti büntetőjog bírósági gyakorlata különös tekintettel a természetkárosítás büntette elemzésének tapasztalatai alapján

Készítette: dr. Várhegyi Éva a Fővárosi Törvényszék bírójának, címzetes táblabíró elkészülés éve: 2013. szeptember 15.

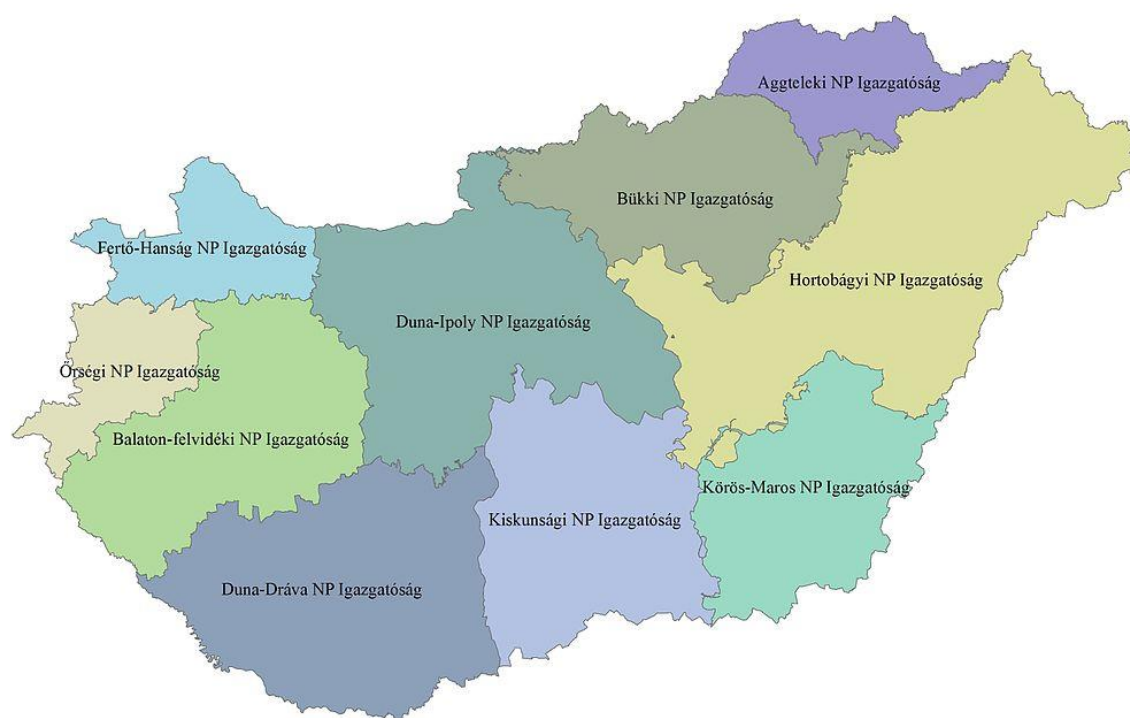
PDF formátum

13. Mellékletek

1. melléklet³⁹

Természetvédelmi kategória	Száma (db)	Területe (ha)	Eddei fokozottan védett (ha)
Nemzeti Parkok (NP)	10	483 079	79 821
Tájvédelmi Körzetek (TK)	38	334 652	28 607
Természetvédelmi Területek (TT)	168	30 783	1 316
Természeti Emlék (TE)	1	0	-
Országos jelentőségű védett természeti területek össz.	217	848 514	109 744
Helyi jelentőségű védett természeti területek összesen	1 938	51 306	-
Összesen	2 155	899 820	109 744
Védett területek aránya az ország területéhez képest		9,67%	

2. melléklet⁴⁰

³⁹ Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

⁴⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_park

⁴¹ <http://mtbk.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=651475>

⁴² http://onp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=menu_2930

⁴³ <http://www.ferto-hansag.hu/>

⁴⁴ <http://users.atw.hu/oliver199/>

4. melléklet⁴⁵

Nemzeti Park Igazgatóság	Országos jelentőségű védett természeti terület (ha)	Natura 2000 terület (ha)
Aggteleki	54 602	42 678
Balatoni	75 196	253 118
Bükk	125 041	346 740
Duna-Dráva	87 202	220 656
Duna-Ipoly	129 062	264 265
Fertő-Hanság	44 762	72 928
Hortobágyi	145 874	367 708
Kiskunsági	80 954	164 499
Körös-Maros	51 211	144 392
Órségi	48 591	88 948
Összesen	848 512	1 965 932

5. melléklet⁴⁶

⁴⁵ Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

⁴⁶ <http://www.hnp.hu/index.php>

6. melléklet⁴⁷

7. melléklet⁴⁸

7.1

7.2

7.3

⁴⁷ <http://knp.nemzetipark.gov.hu/termeszetvedelmi-orszolgalat-magyarorszagon>

⁴⁸ Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

7.4

7.5.

8. melléklet⁴⁹

Nemzeti Park Igazgatóság	Működési terület (ha)	Védett természeti terület (ha) *	Natura 2000 terület (ha)	Természetvédelmi őri létszám (fő)	1 főre eső működési terület (ha/fő)	1 főre eső védett természeti terület (ha/fő)	1 főre eső Natura 2000 terület (ha/fő)
Aggteleki	433 739	54 371	181 303	16	24 097	3 021	10 072
Balaton-felvidéki	1 003 400	76 364	252 193	21	41 808	3 182	10 508
Bükk	893 761	124 440	255 799	34	26 287	3 660	7 524
Duna-Dráva	1 284 100	97 273	202 449	32	40 128	3 040	6 327
Duna-Ipoly	1 353 600	124 542	267 608	35	41 018	3 774	8 109
Fertő-Hanság	408 700	47 191	88 206	13	27 247	3 146	5 880
Hortobágyi	1 776 300	144 126	358 809	40	49 342	4 004	9 967
Kiskunsági	1 004 300	79 902	168 142	26	40 172	3 196	6 726
Körös-Maros	801 200	51 410	146 952	19	42 168	2 706	7 734
Órségi	343 900	48 895	73 505	9	31 264	4 445	6 682
Összesen ill. átlag	9 303 000	848 514	1 994 966	245	37 664	3 435	8 077

⁴⁹ Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

9. melléklet⁵⁰

10. melléklet⁵¹

VÉDETT ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT FAJOK SZÁMA

	Védett	Fokozottan védett	Összesen
<i>Növények</i>	633	63	696
<i>Zuzmók</i>	8	0	8
<i>Gombák</i>	35	0	35
<i>Gerinctelenek</i>	635	57	692
<i>Gerincesek</i>	347	129	476
<i>Állatok összesen</i>	982	186	1168
<i>Hangyabolyok</i>	6	0	6
<i>Fokozottan védett barlangok</i>		145	145

⁵⁰ http://knp.nemzetipark.gov.hu/print.php?pg=menu_2797&nyelv=0

⁵¹ Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

11. melléklet⁵²

Tényállás	Eljárás típus	Eljáró hatóság	Büntetés
Természetvédelmi szabálysértés (Szabs. tv. 187. §)	Szabálysértési eljárás (Szabs. tv.)	Kormányhivatal	Elzárás, pénzbírság (helyszíni bírság), közérdekű munka
Természetvédelmi bírságolás alapjául szolgáló tevékenység (Tvt. 80. §)	Közigazgatási hatósági eljárás (Ket.)	környezetvédelmi, természetvédelmi felügyelőség	Természetvédelmi bírság
Természetkárosítás büntette (Btk. 242-243. §)	Büntetőeljárás (Be. tv.)	rendőrség	Pl: szabadságvesztés

12. melléklet⁵³⁻⁵⁴

⁵² Herczeg Zoltán: Természetvédelem Magyarországon /powerpoint előadás/

⁵³ http://www.retrofm.hu/retro_cikk.php?id=46133

⁵⁴ <http://hirhatar.com/huszezer-embert-kellett-kimenekiteni-az-erdotuz-miatt-kaliforniaban/>

13. melléklet⁵⁵⁻⁵⁶

A terepmotorosok által okozott kár helyrehozhatatlan

14. melléklet⁵⁷⁻⁵⁸

⁵⁵ <http://www.barangolo.com/cikk-306/Bihar-hegyseg-off-road>

⁵⁶ http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=sub_741

⁵⁷ http://www.retrofm.hu/retro_cikk.php?id=57803

⁵⁸ <http://www.origo.hu/kornyezet/20120204-szemetdijszerkezet-lerakasi-dij-illegalis-hulladeklerakas-nem-kell-veszelyesebb-a-haztartasi.html>

15. melléklet⁵⁹⁻⁶⁰

16. melléklet⁶¹⁻⁶²⁻⁶³

⁵⁹ <http://www.nograd24.hu/rendorkezenafatolvaj>

⁶⁰ <http://www.kulcsmagazin.hu/cikk.php?id=425>

⁶¹ <http://www.termeszettar.hu/anyagok/lepprep/lepprep.html>

⁶² <http://privatbankar.hu/ado/nonapi-nav-fogas-az-ayosules-jo-rejtekhelynek-tunt-266733>

⁶³ <http://www.erdojarok.hu/2014/02/27/az-illegalis-agancsgyujtok-vegkimerulesig-hajszolhatjak-a-szarvasokat/>

17. melléklet⁶⁴⁻⁶⁵

18. melléklet⁶⁶

⁶⁴ <http://tavitv.hu/megmergeztek-harom-retisast-somogyszentpalon/>

⁶⁵ <http://www.alternativenergia.hu/65-millionyi-madartetem-az-m7-en/41427>

⁶⁶ <http://meszarosmartonblogja.hu/2013/10/22/farkast-lottek-a-bukkben/>

19. melléklet⁶⁷

20. melléklet⁶⁸

⁶⁷ http://www.mme.hu/madarak_es_mergesek

⁶⁸ <http://www.aschus.nfo.sk/en/index1.htm>